

שטעטלעכער

Bibliot. Jajellowskiej
Kraków
Sw. August 19

צוגעבן פאר דעם 28סטן סעפטעמבער
פארן 28סטן סעפטעמבער
פארן 28סטן סעפטעמבער
פארן 28סטן סעפטעמבער

פרייטאג יארן פרייטאג
פרייטאג יארן פרייטאג
פרייטאג יארן פרייטאג
פרייטאג יארן פרייטאג

פרייטאג יארן פרייטאג
פרייטאג יארן פרייטאג
פרייטאג יארן פרייטאג
פרייטאג יארן פרייטאג

Piątek 4. 28 września 1934 5.07 ליכט-צינדען פרייטאג חוה"ס י"ט תשרי תרצ"ה.

ווייזלען! כל הקודם זכה!
איינע איין צום גליק, דען די צייט איז קורץ!
לאסטען אין א בערגעניגער צאָל צו בעקומען אין דער
מאָדעלער און איינציגער אין וויעלן קאָלעקטאָר
וואו עס פאלען די גרעסטע געווינסען,
אין דער קאָלעקטאָר פון
א. ארענדארטשיק
ווייזלען, באַריטש 11.
פערזענלעכע נישט! די צאָל לאסטען איז בערגעניגט!

אכטונג ווייזלען!
צו די ביליגסטע פרייזען צו בעקומען די בעסטע
וואַרעמקעס ווי אויך **באַטעריעס**
צו טאשען-לעמפלעך און ראדיאָס נאָר ביי
אברהם פאקולא
ווייזלען, פלאץ לעגיאָנוב 10.

Dr. med. Julian Lipiński
przeprowadził się
II-ga Aleja 24, front
telefon 24-79
przyjmuje codziennie w choro-
bach wewnętrznych od 3—6 pp

מורעה.
מתקבלים תלמידים בזה לומן הפע"ל
בישיבת „שפתי-צדיק“
במשענאטחוב.
לתלמידים בעלי כשרונות יהודים ללמוד בעצמם
גפ"ת לפנות ללשכת הישיבה וואַרשעווסקא 23 מא"ח
דסוכות ואלך וכל הקודם זכה.

JADWIGA FAJGE
wznowiła lekcje
GRY SKRZYPCOWEJ.
ul. Waszyngtona (d. Jasna) 20.

פאַרבער" און כעמישע וועשער"י
„BENETA“
בערעק יאָסעלעוויטש 11
(גענעאליבער דעם געוועזענע פון דער קאפּעלשארניע)
אונטער דער לייטונג פון אַנאַטאָלעוועט פון
דער כעמישער אינדוסטריע - שולע אין וואַרשא.
100 פראָצ. גאַראַנטירט פאַר גוטער אויספיהרונג.

SZKOŁA TAŃCÓW
baletm. K. Kosteckiego
w lokalu własnym Waszyngtona 6
Przyjmuje zapisy na kursy, lekcje od-
dzielne codziennie od 10 rano do 9 w.
Opłata za lekcję przystępna
דינסטאג 2 אָקטאָבער 8 אָוועניו
פראַקטישע ליקציעס פאַר יודישע געזעלשאַפֿט
לעצטע מונו-שלאגערס. צוגעגליכער אַנדאָל.

Angielski francuski niemiecki
Lecje zbiorowo i indywidualnie.
Opłata b. niska.
Kancelarja Kursów, Aleja 20, telef. 10-78
czynna codz. od 13 do 14 i od 18 do 19-ej.
Kierownik Kursów
Leon Wajnszok
abs. Uniw. Parysk.

יארדזיא מאניץ
קאליש
פערלאַבט.
ז' תשרי תרצ"ה.
א הערצליכען מול-טוב אונזער חבר און פריינד אהרן קאהן (ווייזלען)
צו זיין פערלאַבונג מי פריי. יארדזיא מאניץ (קאליש) ווייזלען:
נטע קאמיאנער, פישעל קאמיאנער,
מנדיל קופעלד, אהרן ראזענבלום ווייזלען.

Odlewnia stali, wyrobów lano-kutych i żeliwnych
„WULKAN“ sp z ogr. odpow.
w Częstochowie, Tartakowa 31/35 tel. 13-93
wykonuje wszelkie odlewy lano-kute i żeliwne (guss),
pierwszorzędnej jakości w stanie surowym i obrobionym.
CODZIENNIE ODLEW.

דער פוטער-סקלאר
MAURICY KORNBURG
CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. Tel. 22-59.
עמפּעהלט אויפ'ן לייפּענדען סעזאָן
אלע סאָרטען פוטערס צו קאָנקורענץ-פרייזען.

ideałem palaczy są qilzy
TYTONIOWKI
zadac wszędzie

KURS KROJU i SZYCIA
ubrań damskich, dziecięcych i mode-
lowania przy pomocy przyrządów „PATRON EXPRESS”
system. prof. Akademji Paryskiej E. Lewańskiego
wyuczona dyplomowana w Częstochowie, Ogrodowa 11 w bramie
instruktorka parter
Kurs trwa 3 miesiące, a po ukończeniu dyplom.
Zapisy od godz. 3—7 wiecz.
UWAGA: Panie zdolniejsze otrzymują dyplomy instruktorskie,
a także mogą być angażowane na posady instruktorek w całej
Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejszem uprzejmie zawiadamiam, że istniejący od kilku lat
magazyn kapelusików i czapek dziecięcych
p. f. **KONIECPOLSKA**
ALEJA 11, ZOSTAŁ PRZENIESIONY NA UL.
Katedralną 11, I-e piętro, front.
Magazyn nadal zaopatrzony w najnowsze modele kapelusików
dziecięcych PO CENACH BARDZO PRZYSTĘPNYCH.

אלע די וויכע האבען אַנטיל גענומען אין דער לוייה פון אונזער
טייערע אונפערגעליכע פרוי און מוטער
ליבה מיזנדעל
וועלכע איז פאַרגעקומען זונטאָג ז' תשרי תרצ"ה (16 סעפטעמבער 1934)
דריקען אויס דעם טיעפסטען דאנק, די אין טיעפען טרויער פערבליבענע
מאָן, זון, טאכטער, עלטער, ברוודער,
שוועסטער און פאמיליע.

מול-טוב דעם ה' פּרעד שמאַראַגד
צו זיין חתונה מיט פּרל. רענאַ נירענבערג
ב. באַטשאַן און פרוי.
מיינ פריינד אפרים שמאַראַגד
צו זיין חתונה מיט פּרל. רענאַ נירענבערג
דעם האַרציגסטען מול-טוב.
ש. פראַנק.

Z intencji zaślubin
p. FREDA SZMARAGDA z p. RENĄ NIRENBERŻANKĄ
zyczymy dużo szczęścia i pomyślności na nowej drodze życia
Narzeczeństwo W. Sułkowski i M. Krauzówna.

Pierwszorzędna Pracownia Kuśnierska
S. A. BIRNBAUM
I-sza Aleja № 3, w podwórzu
przyjmuje na nadchodzący sezon
wszelkie roboty kuśnierskie
po cenach niżonych.
S. A. Birnbaum, Aleja № 3.

דער ערשטקלאַסיגער ווערקשטאַט
פון **דאמען = בעקליידונג**
מ. פייגענבלאט, 2 אלע 18
מאכט בעקאנט די געהערטע קונדשאפט פון טשענסטאָאָו
און אומגענעג, אז עס זענען שוין אָנגעקומען
פרישע פאַסאָנען אינאָדעלען צום הערבסט
אין ווינטער-סעזאָן. די אַרפייט ווערט אויסגעפיהרט שנעל, ערשטקלאַסיג
אין פונקטליך. צוליעב דער שווערער צייט זענען די פרייזען פאַר יעדען צוגעגליך.
מיט אַכטונג **מ. פייגענבלאט, אלע 18.**

גליקליכע לאַסען
צו דער 1-טער קלאַס פון דער 31-טער מלוכה - לאַטעריע
צו בעקומען אין דער **בעקאנטער קאָלעקטאָר**
L. JUSTMAN, CZESTOCHOWA
WARSZAWSKA № 3.

מיר געמען אַנטיל אין צער פון אונזער פערוואַלטונגס מיטגליד ה'
אברהם גאָטליעב צוליעב'ן טויט פון זיין פאָטער
נ"ע מענריל
און דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל.
די פערוואַלטונג פון האַנדווערקער-פערבאָנד
אין טשענסטאָאָו.
אונזער סטאַרשי פון צער ה' **אברהם גאָטליעב**
צוליעב'ן טויט פון זיין פאָטער
נ"ע מענריל
אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל
פערוואַלטונג פון מעטאַל-צעד
אין טשענסטאָאָו.
אונזער חבר **אברהם גאָטליעב** צוליעב'ן טויט פון זיין פאָטער
נ"ע מענריל
דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל
די פערוואַלטונג פון:
שניידער-צעד, בעקער-און צוקערבעקער-צעד,
לעדער-צעד, בערשטען, שטריקמאַכער,
טאַפּעצירער-צעד, בלעכער-צעד.

די ארבייט דארף בענייט

ווערען

עס איז ווייניגער שוין איבערדרייסיג ווענען דער טעגלעך צו רעדען און שרייבען, דאך איז זי אבער צוגענומען. טאגט, אז מען זאל זי אהררען לאזען. מיר מיינען די באקאנטע-אקציע גע- גען דער היטלערישער.

נישט קוקענדיג דערויף, וואס ביז א געוויסען גראד ווערט דאס היינטיגע דייטשלאנד אינאיינער פון אלע רעכט- דענקענדע און ליבעראלע מענטשען פון דער וועלט, האט דאס די היטלערישע רוצחים אלץ נישט אפגעשראקען, ווי פיהרען ווייטער בהדרגה די אויסרא- טונגס-פאליטיק געגען דער יודישער בעפעלקערונג אין דייטשלאנד און פער- שפרייטען זייער גיפט געגען דער גאנ- צער יודישער אומה אין אלע טיילען פון דער וועלט.

די מלחמה צווישען דעם יעצטיגען דייטשלאנד מיט'ן יודישען פאלק איז נישט בלויז נישט אפגעשטעלט געווא- רען, נאר ווערט פון טאג צו טאג אלץ שטארקער און אקטיווער. נישט מיר זענען שוין דיין דער דאזיגער מל- חמה, נישט מיר האבען זי ארויסגע- פערן. אדרבה, מיר האלטען דאס פאר א גרויס אומגליק, וואס האט זיך אראפ- געלאזט אויף אונזערע קעפן און מען צווינגט אונז, אז מיר זאלען זיך פער- טיידיגען.

די היטלערישע רשעים קלערען שטארק אריין אין דעם עסק און יעדען טאג טראכטען זיי אויס נייע גזירות אויף אונז.

אונזער גאנצאנצער חוב, אלס יי- דען, אונזער ווירדע אלס מענטשען איז דעריבער זיך אקעגענצושטעלען די דאזיגע ברוטאלע, עמליקישע מערדער מיט'ן געוועהר, וואס מיר פערמאגען און דאס איז באקאנט.

באקאנט - דאך זיין די לאזונג אין דער יודישער מהנה, א ריקוויטלאזער באקאנט אויפ'ן גאנצען פראנט, אלץ, וואס קומט פון דייטשלאנד, דאך און מוז באקאנטער ווערען.

צו אונזער גרויסער חרפה און שאנד זענען נאך פעהאן יודען, אפילו דא, ביי אונז אין טשעכאסלאווא, שעהנע, אנגענומענע יודען, וועלכע האנדלען נאך מיט היטלערישע דייטשלאנד. זיי פער- טיידיגען זיך, אמת, אז זיי האבען נישט קיין ברירה, מחמת דעם, וואס זייערע קאנקורענטען האנדלען - מוזען זיי דאס זעלבע גאנצטען עס מוז אבער א סוף נעמען צו דער דאזיגער לאגע, מיר מוזען אריינברענגען ארדנונג אין דער דאזיגער הינזיכט און עס מוז איינמאל פאר אלע מאל אפגענומען ווערען די שאנד פון אונזער פנים. עס זענען צו אונז דערגאנגען קלאג- ש.

קלייניגקייטען

ויקם מלך חדש...

אין דער היגער אפטיילונג פון דער פירמע, "באטא" זענען געווען בעשעפ- טיגט עטליכע יודישע אנגעשטעלטע. קיין גרויסע אנגעשטעלטע האבען זיי מס- תא נישט בעקומען, אבער פארט הא- בען זיי געארבייט און פערדינט א פאר זלאטעס א וואך. איז אבער א- געקומען א פרישער דירעקטאר, וועל- כער האט געוואלט בעווייזען, אז ער איז א געהעריגער מענטש אויפ'ן פלאץ און א גרויסער רעפארמאטאר, האט ער קודם כל אפגעשטעלט אלע יודישע א- געשטעלטע און דאס-טראכט ער-וועט זיין א גוטער פאר'ן געשעפט.

די יודישע קונים, וועלכע גיבען א סך געלד צו לייענען דער דאזיגער פירמע וועלען אבער וויסען ווי אזוי צו האנדלען בנוגע דעם נייעם דירעק- טאר מיט זיין אנט-יודישער רייניגונגס- פאליטיק.

זיין בעווייזען אין זיין אמת'ן געשטאלט. געווען איז ער א פערשער, שפע- טער איז ער געווארען, "פרעזידענט מיטאטא טשעכאסלאווא" און ווען מען האט איהם אוועקגענומען דעם פרעז- דענטען-שטוהל, האט ער זיך ווידער צוריקגענומען צו זיין פאך. איז ער אבער א פאליטיקער אויך און נעמט זיך איבער מיט'ן גולד פון ברודער- ארבייטער.

וואלט דאס אויך נישט געשטארט. מילא, וואו איז דאס געזאגט געווארען, אז א פערשער טאר זיך נישט פער- נעמען מיט קיין פאליטיק. האט זיך אבער דער דאזיגער עסק-פרעזידענט פערנאפערט, מוז מען איהם זאגען: "האלט! ווארום..."

אויף א פערזאנלעכע פון די שטריי- קענדע ארבייטער אין דער, "מעטאלור- גיע" האט זיך ה' יארמולאוויטש ער- גען, אז דער געשאפענער אנט-היטלערי- קאמיטעט האלט זיך אין ליקוידירען, דאך שוין קומען די איינציאטיוו מצד אנגענומענע געזעלשאפטליכע טהוער צו שאפען א נייעם אנט-היטלערי- קא- מיטעט, וואס זאל זיך פערנעמען נישט בלויז מיט זאמלען געלד, נאר דער עיקר אנטהערען מיט'ן באקאנט.

דאס יודישע טשעכאסלאווא דארף נישט בלייבען הינטערשטעליג לגבי אלע אנדערע שטעט פון פוילען, ווי אויך פון אנדערע לענדער, וואו די באקאנטע אקציע ווערט מיט יעדען טאג אלץ שטארקער. אויך ביי אונז מוז אומבעדינגט די ארבייט ארום דעם בא- קאנט פון היטלערישע דייטשלאנד בענייט און פערשטארקט ווערען.

ש.

לויבט צו זאגען אזעלכע ווערטער: די זשידעס האבען זיך דא אין פוילען צו גוט, זיי לעבען פון אייער בלוט און עס וואלט צייט געווען, אז זיי זאלען שוין אוועק קיין פאלעסטינע. מען האט שוין לאנג געשמועסט, אז ה' יארמולאוויטש איז אנט-יודישער, איהם איז אבער געלונגען ביז איצט עס צו בעהאלטען. איצט אבער איז די גאל ארויס פון זאק און ה' האט זיך בעווייזען אין זיין אמת'ער גע- שטאלט...

דער אמת'ער עונג יום-טוב.

די יודישע לאקאטארען פון ווארשא- ווער 32 האבען דעם ערשטען טאג יום-טוב געהאט דעם אמת'ן עונג יום- טוב.

ווי געוועהנליך עסען כמעט אלע יו- דען פון דעם דאזיגען הויז אין די אויפגעשטעלטע כסות, זענען פונקט אין דער צייט, ווען זיי האבען געמאכט א ברכה לישב בסכה און זיך גענומען עסען מיטאג, געקומען פורמאנעס און אנגעהויבען פיהרען דאס מיסט. נאטי- רליך איז געווארען א יוצקע און זיי האבען אויסגע'בטל'ט זייער שווער גע- מיט אויף די בעלי-בתי'ם קעפן, פאר- ווארפענדיג זיי, אז אויב דאס טהוען "נאציאנאלע" יודען, טא וואס זאלען שוין טהון אנטיסעמיטען? די בעלי- בתים האבען זיך אבער, ווי ס'זעהט אויס, נישט געמאכט דערפון און גע- געבען א בעפעל צו די פורמאנעס: "בראטש". ערשט דער אנגעקומענער פאליצייאנט האט געהאט רחמנות אויף די יודישע לאקאטארען פון דאזיגען הויז און אוועקגעטריבען די פורמאנעס, האלטענדיג, אז אפילו פון היינענישען שטאנדפונקט איז נישט ערלויבט צו פיהרען מיסט אין מיטען העלען טאג. דאס מיסט איז ארויסגעפיהרט געווא- רען אין יום-טוב, אבער נישט דעם דעם ערשטען טאג, נאר ערשט דעם צווייטען טאג סכות און די יודישע שוכים האבען געהאט דעם, "אמת'ן" עונג יום-טוב...

סעם.

פון וואנען איז געדריינגען, אז יודען זענען א קלוג פאלק? - הושענות קלאפען זיי און וואר- פען אוועק, כפרות שלאגען זיי און עסען אויף - און נישט פערקעהרט... יום-כפור, ווען מען דארף פאסטען און פייניגען זיך, מאכען זיי זיך גאר- נישט וויסענדיג פון א ספיקא דיומא און פאסטען נאר איין טאג, דאגעגען, ווען די מצוה איז צו אכל'ען און צו פרעהען זיך, דאמאלס קלערט מען אויס א ספיקא דיומא און - הוליי נאך א טאג...

נו איז עס נישט א קלוג פאלק? נישט נאך א רעגען, נאך אפילו א מבלול.

שמיני עצרת, אזוי ווי דער הויז האט זיך געשטעלט צו מוסף דאוונען, "נשם" האט באקלד גענומען גיסען א שלאקס- רעגען. דער הויז וואס האט געהאט א שם פאר א בעל עבירה, האט נאכ'ן אפדאוונען געריהמט זיך פאר'ן רב, דאס ער איז קענטיג א חשוב אין הי- מעל.

דער רב, א פקה, האט איהם אויפ'ן ארט אפגעגעבען ערשט:

- וואס איז דער חידוש? אזעלכע יודען, ווי איהר האבען שוין אמאל נישט בלויז א רעגען, נאר אויך א מבלול געברענגט אויף דער וועלט. ער טאנצט מיט דער תורה אויס דאנקבארקייט.

שמחת - תורה האט א בעוואוסטער שווינדלער און דרעה קאפ געכאפט אין שוהל א ספר-תורה און זיך געלאזט מיט איהר אין א ריקוד'ל און כסדר צוגע- זינגען: שישושמחו בשמחת תורה. האט איהם דער רב געפרענט:

- וואס איז מיט דיר, עם הארץ, די שמחה? האט דען אמאל געלערנט אין דער תורה, ווייסטו כאטש וואס עס שטעהט אין איהר?

- פארוואס-האט געענטפערט דער שווינדלער-זאל איך זיך נישט פרעהען מיט דער תורה, ווען זי ברענגט מיר איין כסדר געלד! אט אנומעלט האב איך געהאט געפארגט פון איינעם הונ- דערט רובל און כ'האב עס פערליי- קענט. יענער האט מיך געשלעפט צום רב און דער רב האט גע'פסקנ'ט א שבעה. האב איך גענומען די תורה, אפגעשווארען און גע'פטר'ט א'נ'עסק.

מען וועט שטוינען!

אויף דעם וועט שטוינען

אויף דעם וועט שטוינען

MYDŁO SCHICHT BIAŁY JELEN

פלאנק-ווייס

אין די זיך

און נאך ווייטער

די וועט

עונג יום-טוב

געזאמלטע גלייכערטלעך דורך 5. ק.

היינט-זשע זאגט איהר אלץ, ברויך איך דען נישט דאנקבאר צו זיין דער תורה און פרעהען זיך מיט איהר? אז שותפות-איז מיט אלעמען.

א בעל-מלאכה, א פראסטער יוד, אבער נישט קיין נאך, האט זיך שטארק משמח געווען בשמחת תורה: ער האט געהאלטען אין שוהל די ספר-תורה אין האנד און געטאנצט מיט איהר און גע- זינגען העכער פון אלע. האט דאס אבער שטארק פערדראסען דעם חסידי- שן דין. ער געהט צו צום טענצער און פרענט איהם:

- זאג נאך פראסטאק, וואס איז מיט דיר די שמחה, האט עס א סך תורה געלערנט?

- האב איך נישט געלערנט, האט איהר דערפאר געלערנט; און אז ביי מיין ברודער איז א שמחה, איז עס דען נישט איינציטיג אויך מיין שמחה? -האט איהם אפגעענטפערט דער קלוי- גער בעל-מלאכה.

- ווי איז אבער דער דין - האט איהם איבער דער דין - אז אייער ברודער וויל אייך כלל נישט האבען פאר קיין מחותן אויף זיין שמחה?

- אויב אזוי, טא פארוואס האלט איהר, רבי, מיך א יום-כפור יא פאר א מחותן און הבר'ט זיך מיט מיר נאך שטארק? איהר הייסט מיך דאן קלאפען אין הארץ און זאגען: "על חטא שחטאנו לפניך בפת שוחר", שוחר נעמט איהר און דאך הייסט איהר מיך קלאפען אין הארצען, גלייך איך וואלט אין דעם עסק אייער שותף געווען! דערפאר מעג איך אויך היינט פרעהען זיך מיט דער תורה, וואס כאטש נאך איהר האט זי געלערנט און נישט איך, אז שותפות איז שותפות מיט אלעמען.

זיכור-דאוונערס אין אמעריקא.

א פוילישער יוד, א "גרינער", האט געדאוונעט שמיני-עצרת אין א רעפאר- מירטער שוהל אין אמעריקא. נאכ'ן דאווענען פרענט ער דעם רעווענד פארוואס פאר זיכור רופט דער שם נישט אויס, אזוי ווי אין אייראפא, אז מען געהט זאגען "זיכור", בכדי אז די וואס האבען עלטערן, זאלען פערלאזען די שוהל?

- צי ווייסט איהר דען נישט, גרינ- האר - האט דער רעווענד אפגע- ענטפערט מיט גרינגעצונג - אז די אלע יודען וואס זענען נישט קיין יתומים און ברויכען נישט צו זאגען קיין "זיכור", קומען דאך אין אמעריקא כלל נישט דאווענען.

אויב אוי - האט דער פוילישער יוד אפגעענטפערט מיט א שטאך- ווארט - איז אויף אייך טאקי געזאגט געווארען אין דער שמונה עשרה: מתיר אסורים (אלע אסורים זענען ביי אייך מותר) ומקים אמונתו לישונוי עפר - אייער גאנצע אמונה בעשטעהט נאך אויף זיכור זאגען און מוכיר נשמות זיין.

כען א יום-טוב. האט דער אויסערן- מיניסטער בעק געגעבען אנערקענונג אין זשענווע וועגען אפשאפען דעם מינדערהייטס טראקטאט-איז ווידער א יום-טוב, מוז מען זיך ווידער פרעהען און מיר יודען בתוכם. נג, וועט עמיצען איינפאלען צו פרעגען קשיות? זינט נישט קיין טיפיש, איהר, ר' גרונם פל- טיאל, דאנקט גאט, וואס ס'מאכט זיך א געלעגענהייט צו זיין פרעהליך; א- עסק האט איהר מיט אייער הארץ, מען הייסט אייך לוסטיג זיין, טא חגיג- לעבט, טאנצט, זינגט און לאזט אייך וואוילגעהן.

אונזער שכן האט איינגעזעהען, אז מיר האבען רעכט, האט ער באלד פערענטען אין אלע אידע קשיות און זיך אנגעוויבען צו פרעהען, צו לאכען, אז ער האט זיך אהן פערקייכט. ער האט זיך געפרעהט, אז פאר גרויס שמחה האבען איהם אהן טרעהרען גערינגען פון די אויגען. זיין שמחה איז געווען אזוי געוואלדיג, אז ער האט זיך אנגעהויבען טרייסלען אין מיר האבען געמיינט, אז ער איז חס ושלום אריינגעפאלען אין היסטעריע. אבער עס איז געווען א טעות: אונזער ר' גרונם פלטיאל האט זיך באמת גע- פרעהט, מקיים זייענדיג די מצוה, וואס זאגט בפירוש:

ושמחת בחגך - דו זאלסט זיך, דו מוזט זיך פרעהען...

סמאל

דו זאלסט זיך פרעהען...

פארוואס יענען, שייך צו זאגען, עס פעהלט צו פרעהען קשיות?...

- דאס איז עפס אנדערש - לאזט זיך אונזער שכן נישט אראבשלאגען פון זיינע געדאנקען - אלע מצוות ק- נען יא האבען א טעם אדער נישט, מוז מען זיי מקיים זיין; אבער פרע- הען זיך - דאס מוז קומען פון האר- צען און אז דאס הארץ איז אנגעדרא- לעט מיט צרות, טא ווי אזוי קען מען זיך פרעהען? און באקלד רעכענט מיין שכן אויס א צעטיל לויט פאלגענדען סדר:

אפשר זאל מען זיך פרעהען, וואס עס געהט צו ווינטער, וואס וועט א- האלטען 6 חדשים און טויזענדער א- רי- מעלייט וועלען געפרוירען ווערען פאר קעלט און א סך הונדערטער וועלען עקסמיטירט ווערען און וועלען נישט האבען וואו דעם קאפ אוועקצולעגען? און אפשר דארף מען זיך פרעהען דערפאר, ווייל היטלער, ימח שמו, האט זיך גענומען צום ביסעל יודען און טהוט זיי אן צרות, דאך נעמט ער נישט איין קיין סוף און דערצו זענען נאך פעהאן אזעלכע פאסקודע יודען, וואס האלטען ווייטער מיט איהם אן דעם האנדעלס-קאנטאקט? אדער אפשר האט אונז א גליק גע- טראפען, וואס יודען לעבען צווישען

זיך בשלום, זיי האבען אחרות און פיהרען נישט קיין מחלוקות, רייסען זיך נישט ארום ביי די קעפן, אזוי ווי די ערגסטע שונאים און מאכען חרוב זייער לעבען... ווען מען לעזט אדורך די יודישע פרעסע און מען זעהט די פאלעמיק, וואס מען פיהרט צווישען זיך, ווי אזוי אייער געפאלט דעם אנדערן מיט נארישע זאגלעך און דער- מיט פערשוועכט מען דעם יודישען כבוד, ווילט זיך טאקי מיט'ן גאנצען הארצען פרעהען...

אדער אפשר דארף מען זיך פרעהען וואס מען האט אונז אפגעגעבען ארץ- ישראל אלס נאציאנאלע היים און פונ- דעסטוועגען זענען די טויערען פון אונ- דער היים פערשלאסען מיט זיבען שלע- סער דוקא פאר יודען, און טאמער כאפט מען זיך אריין "בגנבה", שטעלט מען אויף זיי אן היצלעס און מען "לאוועט" זיי, ווי להבדיל, די הינט... נו דארף מען זיך אפשר דערפאר נישט שטארק משמח זיין...

אונזערע יודישע פראצעדאריען, וועל- כע קריכען אויף אלע פיער פאר די פוילישע פראצעדאריען און אפילו די חלוצים פון "השומר הצעיר", וועלכע זענען קרבות פון דיוועלבע פראצעדא- ריער, וואס לאזען זיי נישט אריין אין די פאבריקען, ווייזען פונדעסטוועגען ארויס זייער מהיפות-פאליטיק און קרי- כען אויף אלע פיער, פרי צו בעוויי- זען, אז זיי זענען אנהענגער פון אינ- טערנאציאנאלער סאלידאריטעט. איך ווייס, אפשר דארף דאס זיין די סיבה פון אונזער פרייד?...

אין לעצטען יאהר האט זיך דער א- טיסעמיטעזם פערשטארקט אין דערגאנ- צער וועלט און אין א רייע לענדער זענען פארגעקומען גלוטיגע פאגראמען. מיר זעהען נישט, אז אונזער הימעל זאל זיך אויסלייטערען, ווייס איך, אפשר זאל דאס זיין מסוגל אונז צו מאכען פרעהליך און לוסטיג? דער מיליאן איז אריינגעפאלען צו אפגאנדערען און נישט צו מיר, זאל דאס אפשר זיין די אורזאך פון מיין מחרם אויף זיין ביטער מול? און אפשר דארף מען זיך פרעהען- ציהט ווייטער זיין דרשה ר' גרונם פלטיאל-דערפאר, ווייל... - לאזט געמאך-האבען זיך געהערט שטימען פון אלע זייטען-וואס האקט איהר א שטייגיק, וועמען געהען עס אן די אלע נארישקייטען. מען האט בע- פוילען זיך צו פרעהען, דארף מען זיך פרעהען און מען דארף נישט פרעהען קיין קשיות. נעמט איך א ריאה פון דער יעצטיגער צייט: אויך היינט, למשל, האבען מיר ימים-טובים און קיינער פרעגט נישט קיין קשיות: האט מען ערפינדען א נייעם גאז, וואס וועט זיין דער ווירקזאמסטער טויט-מאכער אין דער צוקונפטיגער מלחמה, הייסט מען זיך דערפאר מא- טעראציאנאלער סאלידאריטעט. איך ווייס, אפשר דארף דאס זיין די סיבה פון אונזער פרייד?...

ש. פייגענבוים.

ש פ ר א ד

דער פראבלעם, וועלכען איך וויל יעצט בעהאנדלען איז נישט ניי, ער איז אזוי אלט ווי אונזער רענעסאנס, אדער בעסער געזאגט א פראדוקט פון אונזער רענעסאנס. כ'מין דערמיט אונזער שפראכען-פראגע.

מעטערדיגע ארטיקלען און גראב-ביי. כיגע בענדער זענען שוין וועגען דעם ענין געשריבען געווארען און דאך איז דער פראבלעם נאך אלץ אקטועל ביים היינטיגען טאג, אפשר נאך אקטועלער ווי ווען אַמאָל.

ביי די אומות העולם איז יענע זאך פראבלעמאטיש, וואס איז נאך לגמרי נישט נבמצא, וואס דארף ערשט גע-בירען ווערען, וואס ווארט ערשט און זיין שעפער, ביי אונז איז תמיד קא-פוער, א זאך, וואס עקזיסטירט און לעבט, ווערט פראבלעמאטיש צוליבע אונזער נעגירען אַנאַרגאנישען טייל פון אונזער פאָלקסטום.

שפראך אין יעדען קבוצ האט א דאָפּעלטע אויפגאבע. ראשית, דיענט זי אלס דירעקטער פערשטענדיגונגס-

מיטעל, והשנית דיענט זי אויך אלס סימן מובהק פון צוגעהיריקייט צו דער נאָציע, וועלכע בענאנט יענע שפראך אין איהר קבוצ. ממילא, אַז דער קבוצ פערמאגט שוין זיין אייגע-נעם פערשטענדיגונגס-אפאָראַט, וועל-כער רופט זיך לשון היט ער שוין איהם, דער קבוצ, נישט צושטאָלצען צו ווערען אין אַלגעמיינעם שמאָלץ-טאָפּ; נישט צו פערלירען זיין נאָציאָ-נאַלען פרצוף און זיין אייגענאָרט.

אזוי אַרום דינט די אייגענע שפראך אלס שוין-מיטעל, אלס צעמנעט-ווער גענען די אויסערליכע שפראכען-שטאַ-מען, וועלכע ווילען זי, זיין אייגענע שפראך, אינגאנצען פערשלינגען, ווייל זיי, די פרעמדע שפראכען, זענען שטאַ-קער און טיילמאָל אויך רייכער פון זיין אייגענעם לשון.

און ווי זעהט עפס אויס מיט'ן בי-סעל לשון, אלס סימן פון נאָציאָנאַלער צוגעהיריקייט ביי אונז? לידער, מוז מען זאָגען, אַז נאָר נישט, "פויגעלידיג". נישט דאָ איז דאס אַרט, נישט איך האָב בדיעה אַז בעהאַנדלען אונזער אַלס אַנגעוועהטע פראַגע, וועגען אונזער געשפאַלטענער צונג, וועלכע איז ווי אַנאַייטערענדע וואונד אויף אונזער לעבעדיגען פאָלקס - אַרגאָניזם, ווי פרץ הירשפּין רופט זי אַן. אויך

ווייס איך נישט און וויל נישט וויסען וואָסערע שפראך האָט עקזיסטענץ אין צוקונפט. זאָלען זיך וועגען דעם פּו-פּלען העברעאישטען און יודישטען.

ווי האט געזאגט שלום אש: בעסער איין פאָלק מיט צוויי שפראכען - ווי צוויי פאָלקער מיט איין שפראך. און דאס איז אַ הונדערט - פראַצענטיגער אמת, אַקסיאָמע. איך וויל נאָר וויסען, צי דינט אונז אויך די שפראך אלס שוין-מיטעל גענען די אַסימילאַציע-כוואַ-ליעס, וועלכע ווילען אונז פערפלייצען; צי איז ביי אונז אויך שפראך אלס סימן מובהק פון אַנגעהעריגקייט צו דער נאָציע? אדרבא, לָאָמרי אַדורכ-שמועסען.

געווען ביי אונז אַ צייט, וואס מיר האבען געהאַלטען, דאס די איינציגע און ראַדיקאַלסטע רפואה צו אונזערע אַלע מחל'ה'תן פון פאָליטישער, סאָציאַ-לער און עקאָנאָמישער נאַטור, די בעס-טע רעצעפט. דאס בעסטע מיטעל איז זיך אַליין צו פערלייקענען; זיך צו אַסימילירען.

עס איז באמת אינטערעסאַנט צו וויסען, וואס אַ שטייגער וואָלטען יענע לייט היינט געזאגט צום היטלער-דיי-טשלאַנד (אגב האבען זיי פון דאָרט געשטאַמט), וואו זייער תורה האט פיעל חסידים בעקומען און האט אויך דאָרט צום טיעפסטען די וואָרצלען געשלאָ-גען און היינט - אזוי מיאוס באַנקראַ-טירט...

היינט ווייסען שוין אַלע, דאס גרע-ניץ-סלופעס טיילען גאָרנישט פונאַנדער די נאָציעס, נאר דער עיקר איז שפראך, וואס בינדט צונויף אַ פאָלק מיט אַ פאָלק, אפילו איבער די גרעניץ-סלופעס.

יא, די גריבלענישען און הקירות וועגען דער שעדליכקייט פון אַנגעמען אַ פרעמדע שפראך אַנשטאט דעם איי-גענעם לשון איז שוין פיעל מאל קלאָר און דייטליך בעוויזען געווארען און ס'איז נישט כדאי דאָ עס נאָכאַמאָל צו איבערחורן. אָבער דערמיט הייסט עס נאכנישט, אַז מ'דאַרף שוין דערפון נישט רעדען, ווייל די טעמע איז שוין אַנאַלטע, אַנאַליסגעוועזענע. ניין! ווען מ'הערט די פערשידענע שמענדריקעס און נאָכמצהר שמענדריקונגעס, וואס פערטויבען די גאָס מיט זייער פויליש רעדען, זעהט מען ערשט ווי אַקטועל דער פראַבלעם איז, אפילו ביים היי-נטיגען שפראך האָט אונזער עקזיסטענץ אין צוקונפט. זאָלען זיך וועגען דעם פּו-פּלען העברעאישטען און יודישטען.

וואס פאַר אַ פאַרם זי זאָל נישט זיין, צי אין שפראַכליכע, צי אין קולטורע-לע און אין אַבּהיטען אונזער אייגענ-אַרט. היינט, אַז עס געהט אויף אונז אַזאָ כמאָרע שמענדריקעס, וואס ווייסט אַליין נישט ווער ער איז און וואס ער וויל, דאָהער אונז אַ גרויסע סכנה.

ווי האט געזאגט גענעראַל אַרליטש-דרעסער אויפ'ן צוואַנעפּנאַהר פון אויס-לענדישע פאָליאַקען:

...די וועלט וועט זיך טיילען נישט אויף מלוכות, נור אויף ראַטען. הערט אַ לשון, איהר שמענדריקעס! וויפיעל איהר זאָלט נישט וועלען קריי-כען פון דער הויט צו בעווייזען אייער אינטעליגענטישקייט מיט'ן בענוצען אַנ-אַנדערע שפראַך, ווי ס'רוב פון אייער קבוצ בענוצט, אָדער גאָר רעדען בכיון אַ פערגרייזטען יודיש (ווי למשל: חתן-החתן, חופה-היפה, הערינג-כע-רינג און נאך), כדי זיך צו גרויסען אין אייער סביבה, דאס איהר בענוצט לגמרי נישט אַט די שפראך, וועט אייך גאָרנישט העלפען, איהר פויענדיגע ברואים! ווארום ראַטע בלייבט שטענדי-דיג, אפילו אונטער אַ פערענדערטען לבוש, אונטער אַ פרעמדער שפראַך אָדער אפילו געענדערטע אומשטענ-דען.

עס איז לעכערליך צו דערצעהלען די חברה, וואס עס האט געזאגט גענ-אַרליטש-דרעסער וועגען דעם ענין, ווארום די גאנצע מעשה ליגט זיי אין דער לינקער פאה, ווי האבען בילכערע ענינים, ווי: טאָנץ, באַקס און נאך אַנ-דערע עהנליכע ענינים, וואס שטעהען "ברומ של עולם".

אונזער איינציגער שוין-וואָל, וואס איז אונז איבערגעבליבען זיך צו שי-צען גענען די אויסערליכע, שטאַרקע כוואָליעס, וואס דראָהען אונז צו פער-געסען, ווערט אונטערגעגראָבען פון אַט דער חברה מיט'ן אַריינברענגען אַ פרעמדע שפראַך אין אונזער אייגענעם קבוצ.

עס איז נישטאָ קיין צייט צו זיצען בחיבך ידים, מיט פערלעגטע הענד און קוקען דער סכנה גלייך אין פנים אַריין. מען מוז זעהען עפס געגענצו-וויקען, איידער מיר ווערען אינגאנ-צען פערנאָסען פון שמענדריקעס.

פערנאָסען פון שמענדריקעס.

צו הקפות ביי גרים אין תל-אביב

(א שפאציר אין דער שמחת-תורה-נאכט)

פון י. אַלימלך.

תורה און פראָווען אפילו הקפות?... זענען, הייסט עס, די גרים, נישט פער-וואָרפען עפס העט ווייט הינטער די הרי-הושך, נאָר זיי לעבען טאַקי אין תל-אביב... אַט אַזעלכע מיני שאלות האבען זיך מיר געשטעלט געהענדיג צו די "גרי צוק".

מיר זענען געקומען אינמיטען דער שמחה. פאַר אונזערע אויגען איז אויסגע-וואַקסען אַ מנין עכט-רוסישע פויערים מיט שוואַרצע און רויטע בערד, קינ-דער מיט ווייסע, "פּלאַקסענע" האָר און עכט-דאָרפישע פויערעסעס, וואס רעדען אויף דער עכטער טיפּ-רוסישער אויס-שפראַך.

ס'איז לעבעדיג און פרעהליך ביי די גרים - "שישו ושמחו בשמחת תורה"... אַמאָליגע איוואָן, סטעפּאַן און מאַטוויי, פרעהען זיך אַלע מיט דער הייליגער תורה...

איינער פון די עלטסטע גרים, אַ מיין רב און מוזה-דרך זייערער, האָלט אויף רויטש אַ דרשה וועגען דער בע-דייטונג פון דעם גרויסען יום טוב און דאָן לאָזט זיך דער עולם אַרויס אין אַ אמת-רוסישען טאָנץ.

אברהם בן אברהם האט אונז אָב-געשטעקט אַ ברייטען "שלום עליכם", אונז איינגעלאָדען אַנטייל צו נעמען אין זייער-אונזער שמחה און אַרויסגע-שלעפט פון דער הייליגער קעשענע אַ פלעשעלע אמת'ן "ניינציגער"...

מיר האבען געטרינקען "לחיים"... די גרים האבען "אריינגעגאָסען" און די ברוסטיגע קאָנצאָפישע שטימען הא-בען זיך צולאָזען אין פולען קלאָנג:

"כאַראַשאַיאַ ווער אַ יעווערסקאַיאַ"... איך כאַפּ אַ שמועס מיט עטליכע גרים און ווער געוואויר, אַז זיי קומען פון טיפּע רוסלאַנד - לייזען נויט, צרות און פיין, האבען זיי זיך אָנגעליטען ביז זיי זענען געקומען קיין ארץ-ישראל. דער עולם זייערער איז שטאַרק פרום. פרייטאָג נאך האָלבען טאָג וואָרפט מען אַוועק די אַרבייט און מ'גרייט זיך צום הייליגען שבת. די קינדער זייערע לערנען זיך העברעאיש און פלאַפלען שוין גאנץ גוט אויף עברית.

מיט די תורות אין די הענד לאָזען זיך אַרויס די גרים אין אַנאַימפּעטיגע און התלהבות'דיגען טאָנץ, די געעפענ-טע ברייטפלייצע גרים טאָנצען פון שמחה - דערלעבט צו זיין יודען אין דער יודישער תל-אביב.

איך דרעה זיך אַרום איבער די גא-סען פון דער יודישער תל-אביב. געה פון דער גרויסער שוהל אין די ספר-דישע און תימנישע בתי-מדרשים, פון שוהלעכיל פון די האָרעפּאַשניקעס אין די חסידישע קלויזען און שטיבלעך. יע-דע גרופּע יודען פראָוועט הקפות אויף איהר אייגענעם שטייגער און פייערט דעם יום-טוב פון שמחת-תורה לויט די מנהגים, וואס זי האט מיט זיך גע-בראַכט פון דער אַלטער היים.

די מיוחס'דיגע ספרדים בעהענגען די ספר-תורות, מיט וועלכע זיי געהן הקפות, מיט פערשידענע גאָלדענע און זילבערנע שמוק-זאַכען. די ספרד'ישע קינדער געהן פאַראויס מיט ליכטלעך אין די הענד און זינגען פערשידענע ליעדער.

ס'טאָנצען מיט התלהבות די ברוין-הויטיגע תימנ'ער און זינגען צו אַנ-איינאַרטיג - מאָנאָטאָן אויסגעצויגענעם ניגון.

ס'דרעהען זיך יונג און אַלט אין אַ בעגייסטערטען טאָנץ און ס'פערשווינדט אויף אַ וויילע פון זייערע פנימ'ער דער יודישער צער פון דורות-לאַנגען גלות און פיין, די בענקעניש נאך פריי-הייט און דערלייזונג.

די חסידים אין די שטיבלעך זענען שוין אַביסעל בגילופין, אָבער דער טאָנץ געהט נאך אַלץ אַן אין פולען ברען. מיט טעמפ און עקסטאַז שליטען זיך דאָ האַנד אויף אַקסעל - רעדלעך פלעכטען זיך און מוטיג צוטראַגט זיך אַ חסידישער ניגון, וועלכער ווערט אַלץ לעבעדיגער און התלהבות'דיגער.

- "קום ברודער לעבען, צו די קא-צאָפּען, לָאָמרי געהן אַ קוק טהון, ווי די גרים פראָווען הקפות - האב איך אַרויסגעוועגנ'ט פון "כרם התימנים" דעהערט אַ בעקאַנטע שטים.

דאס איז געווען אַ יונגער העברע-אישער שרייבער, וואס אינטערעסירט זיך שטאַרק מיט'ן לעבענסשטייגער און די מנהגים פון די פערשידענע עדות, וואס לעבען אין ארץ-ישראל.

- קום, חביבי, זעהען ווי דאָנער קאָזאָקען פרעהען זיך מיר דער תורה, מיט דער טייערער מיצהא, נאך וועל-כער זיי האָבען זיך אזוי געיאָגט - אַט אזוי האט צו מיר גערעדט מיין פריינד, דער יונגער שרייבער.

זענען טאַקי אין תל אביב פערהאָן גרים, וואס האָלטען שטאַרק פון שמחת

אָדער זיין ווהן בעקומט מפּטיר אָדער יענער אויך נישט. האָבען די גבאים געטון ס'זייעריגע און האָבען דוקא יאָ געגעבען מפּטיר דעם ערשטען. נג, האָט זיך געמאַכט אַ מחלוקה, ס'האָבען זיך געשאַפּען צדדים און איה"ש הושענה רבה וועט קומען דער עפילאָג פון דער "טראַגישער" געשע-העניש, און דאָס אַלץ צוליעב אַ מפּטיר...

אַלשטינער יודען האָבען געזאָגט "כל נדרי" אין טשענסטאָכאָו.

אין שטעטל אַלשטין הסמוכה "טשענסטאָכאָו איז דאָוואַר, בעל-תפילה און דער גאַנצער כל וְלך ר' העניך ק... וועלכער האָט אויך געגרינדעט די דאָרטיגע גמילת חסדים קאַסע און אַנ-דערע אינסטיטוציעס. ק. האָט אויך געדאווענט מוספים, געפלאָנען שוואַר-אויז, מאַכט זיך אַ מעשה, אַז היי-יאָהר, ווען אין שטאַט האָט אויסגע-פעהלט בעל-תפילות, האָט מען זיך געוואָנדען צו ר' העניך'ן קיין אַלשטין, אַז ער זאָל אַהערקומען דאווענען, פאַר וואָס ער וועט בעקומען כך וכך. ביי ר' העניך'ן האָט ס'האַרץ אָנגעהויבען קלאָפען: אַזוויפּעל יאָהרען געדאווענט אומזיסט און דאָ וועט ער בעקומען אַ ממון מיט כסף און היות ווי ער איז היינט אַ נצרך, האָט ער זיך געוואָנדען צו זיין עדה הבז הלשון: אַזוויפּעל יאָהרען האָב איך אייך געדיענט גע-טריי, היינט אָבער קען איך דעם נסיון נישט ביישטעלן, לכן, אויב איהר וועט מיר געבען כך וכך, א סך ווייניגער וויפּעל איך בעקום אין שטאַט, איז הרי טוב, ואם לאו מוז איך פאַהרען אַין שטאַט אריין.

האבען ער געשאַפּען צדדים. סוף כל סוף האט מנצח געווען די מטבע

כפור נאָכמיטאָג - פאַר דער מקוה. איז טאָמער זענט איהר זומער גע-ווען אין קריניאַ, ערב יום כפור פריה אויפ'ן בית עולם און נאָכמיטאָג אין דער מקוה, האָט איהר אומגעטום גע-טרעפּען די זעלבע ווייבער...

אַלץ צוליעב אַ מפּטיר... וויפּעל מחלוקת און חילול השם זענען שוין אַרויסגעקומען ביי יודען צוליעב עליות און "ברעטלעך"; אויך די געריכטס-אַקטען קאנען איך דער-צעהלען וועגען אַזעלכע ענינים.

די מעשה, וואָס איך וויל אייך דאָ איבערגעבען האָט נישט אָנגעשפּאַרט אין געריכט און אויך קיין געשלעג איז חס ושלום נישט פאַרגעקומען, אָבער געווען איז עס אַ מחלוקה מיט קאַנסעקווענצען, און פאסירט האָט דאָס אין דער שוהל, אַלעס נומער 1.

אין אַ געוויסען שבת איז געקומען אַ מתפלל פון דער שוהל צו די גבאים און געמאַלדען, אַז היות ווי זיין ווהן ווערט בר-מצוה, בעט ער פאַר איהם מפּטיר און דערביי האָט ער מיטגע-טיילט, אַז ער מאַכט אַ קידוש פאַר די שוהל-מתפללים. פערשטעהט זיך דאָך, אַז מען האָט פאַר איהם רעזערווירט דעם מפּטיר. דערווייל קומט צו געהן שבת אַ צווייטער מתפלל און מעל'דיגע און אויך זיין ווהן ווערט בר-מצוה און ער פערלאָנגט פאַר איהם מפּטיר. האָט דער גבאי געענטפערט, אַז היות ווי אין יעדער סדרה איז נישט מעהר פעהאָנגען ווי איין מפּטיר און אַט דער איינציגער מפּטיר איז שוין געוואָרען צוגעזאָגט דעם און דעם, ווייל דער האָט זיך פריהער וועגען דעם געמאַל-דען, קען מען זיין יונגעל מכבד זיין מיט אַנעליה. האָט דער פאָטער נישט געוואָלט מסכים זיין און ערקלערט, אַז

און ר' העניך האט געדאווענט אין שטאָרט מוספים. אַי אַלשטין? האבען זיי זיך ווי עס איז אַנעצה געגעבען. אויף יום כפור אבער זענען די בעלי-תפלות, וועלכע האבען ראש-השנה פער-טרעטען ר' העניך'ן אין אַלשטין, אויך געקומען קיין טשענסטאָכאָו און מיט זיי אַ גאַנצע רייה בעלי בתים, אזוי, אַז די עטליכע בעלי-בתים, וואס זענען געבליבען אין אַלשטין האבען נישט געהאַט קיין בעל-תפילה.

אַט פאַרוואָס!...

ווי בעוואוסט זענען פעהאָן אין טשענסטאָכאָבאָק טונקעלע עלעמענטען, וועלכע האבען זיך גענומען פאַר אַנ-אויפגאבע פון דאָרט צו פערטרייבען די יודישע סוחרים. מיינט איהר דאָך לוודאי, אַז דאס טהוען זיי צוליעב רע-ליגיעזע טעמים, אָדער אפילו צוליעב ראַסען-האַס, האט איהר אַ טעות. דאס געשעהט אויס ריינער פרויוואַטער קאַג-קורענץ פון די קריסטליכע סוחרים לגבי די יודישע.

אַט וועלען מיר הערען, וואס עס דערצעהלט דער יודישער סוחר ל:

קומענדיג אָהין מיט אַ געוויס אַר-טיקעל, האָט ער אין אַ קריסטליך גע-וועלט זיך בעזעגענט מיט אַ קריסטלי-כען סוחר, וועלכער האט גראַד דער-ליינעזע אַזע עקנליך אַרטיקלעל. דאס זעהענדיג דעם יוד, האָט דער קריסט איהם אַנגעהויבען צו זידלען און צו דראָהען מיט קאַנסעקווענצען, אזוי, אַז דער יודישער סוחר איז קוים מיט'ן לעבען ענטלאָפּען. די קריסטליכע קאָנים זענען אָבער דעם יוד נאכגעלאָפּען און זיך געבעטען ביי איהם, אַז ער זאָל זיין פערקויפּען סחורה, ווייל די קריסט-ליכע סוחרים נוצען אויס די געלעגענ-הייט, וואס די יודען האבען מורא

וואָס געהערט. וואָס געזעהן.

די לעזער וועלען מיר מוחל זיין, וואס אַ טייל פון מיין, "וואס געהערט צו זעהן" וועט דאָסמאָל זיין אַבי-סעל פערעלעכערס און דאס צוליעב א פוט'ן סעם: די לעצטע ימים-טובים זענען אויסגעפאלען אין מיטען וואַכענ-דיגע טעג. אזוי, אַז א סך איינדיקען האבען נישט געקענט אַריין אין די צייטונגען אין דער געהעריגער צייט און אזוי ווי ס'וואָלט געווען נישט יושר'דיג, אַז דאס אַלץ זאָל בלייבען איבער'ן האַלץ, קומט דאס אַלץ אויס פערשעפטיגט.

ערב יום-כפור אין שחט-הייוועל.

לעולם איז נישט פעהאָן קיין בע-זונדערעס, ווארום ווער ווייסט דאס נישט, אַז ערב יום-כפור איז ביים שטאַ-טישען שחט-הייוועל די אמת'ע גראַטש-קע, צוליעב די כפרות, וואס יודען לאָזען שחט'ן און עסען זיי אויף ערב יום-כפור און מוצאי יום-כפור און דער-ביי פערגאַלצען זיי די אויגען און ווינשען זיך, אַז דאס עוף זאָל זיין אַ אַפלייכער פאַר זייערע חטאים... אויב איך שייב אָבער יאָ וועגען דעם, איז דאס דערפאַר, ווייל היי-יאָהר איז דאס בילד פאַר'ן שחט-הייוועל געווען אַבי-סעל אַנדערש, ווי אַלע מאָל. כאַטש מען האט היי יאָהר איינגעאָרדענט

צו דער בעקוועהמליכקייט פון דער יודישער בעפעלקערונג עטליכע פראָווי-זאָרישע שחט-הייוועלען אין פערשידענע טיילען פון דער שטאַט, איז דאך פאַר'ן שטאָדטישען שחט-הייוועל געווען דער אמת'ער ירד. אויסער די אייגענע-עליכע פרייטער שטעטלעך נאך

ב. וויינבערג.

אינוואזיר „זמן" שמהתנו"י היינט=צו=טאג.

דער ווייטער שוואונג און דער בריי-
טער פערנעהם פון די יודישע ימים-
טובים מיט זייערע הויכע ציעלען
בכלל אין דער סוכות בפרט, דאס בע-
וואוסטזיין, אז טאג, מענטש און זאכען,
אפילו דוממים, זענען ענינים פון הוי-
כער וויכטיגקייט, דאס ווירקט אויף
דער יודישער פסיכיק, כדי אביסעל
אויסצולייטערן זיינע פערזאנלעכע
היילען און היילען זיינע ליידען.
יום-טוב - דער טאג איז א גוטער,
דער טאג איז א נעהייליגער, אט די
און די מעת-לעת'ן פונ'ם יאהר ווערען
אויסגעטיילט אלס בעזונדערע פערזענ-
ליכקייטען. פון דאן אן ווערען די ימים
טובים איינגעפלאנצט אויף דעם שטח
פון א יאהר בלויז וואכענדיגע טעג.
ווי ליכט-זייעלען, לייכט עס, מיט א
בעזונדערער הייליקייט מוז מען זיך
בזענען מיט זיי זעהר פארזיכטיג, איי-
טאניגקייט מאטערט אויס, א קדושה
מזו זיין איינגעהילט, ווי א בת-מלכה
בעגלייט ווערען דורך הערצאלדען און
שלייף-האלטערס.

דער „ערב יום-טוב", דער „חול-
המועד" און דער „אסרו-חג" פיהרען
די יונג פרוי „יום-טוב" אין איהר גע-
זעלט אריין. די ערב'ן בעדיינען גריי-
טען צו, צוהערן דעם גלאק: זייט גרייט!
רייניגט אייך! דער „חול המועד" איז
א פייערליכער אנטראקט, א'נא'בעטע-
מען. צומיטל יום-טוב איז מען נישט
איממשטאנד אריבערצושטאנען, די פויזע
קלינגט אויס נאך פייערליכער ווי דער
טאג.

דער חול-המועד איז א פערזוהילענער
יום-טוב, איינגעהילט אין וואך, א ליל-
ניק, א פרומער האלץ-העקער, א'נא-
זאג: אז חול-המועד איז א פייערטאג
מיט א געלינדערטער שטרענגקייט. און
מהאי טעמא איז ער אונגעווער זיס
און שאפט מעהר גענוס ווי דער יום-
טוב אליין.

שמיני-עצרת און שמחת-תורה איז א
פייערליכער עפילאג פון א קיילעכדיג
יאהר הארטעוואכען-טעג פון אוממענש-
ליכע, אויסערליכע און אינערליכע
בעליידונגען. עס ווערט געשלאסען
דער קרייז פון א שווער דורכגעלעבט
יאהר. דאס איז א וואונדערליכע גע-
בייט פון יודישען לעבען. אויסערליך
פערקויפערט און אינערליך זאפט, א
אויסגעמאסטען און בעלעבט מיט א
חיות פון הימלישקייט.

אין די לעצטע צוויי יום טוב טעג
פלעגט מען זעהען: א טאנצענדיג ראד,
געקייקעלט זיך יוד און יוד, האנד ביי
האנד אין בית-המרש און איבער די
גאסען, דורך טיש און בענק, האט זיך
דער עגול געצויגען פון טאנצענדיגע
יודען און אין מיטען זיי האט געהא-
קעט א צווייטער עגול, דער עתיד פון
דער אומה, די קליינע קינדערלעך, דער

נישט קיין רייכען פערשטאנד צו קוקען
אויף זיין דור, ווי אויף דעם נישט-
עכטען און גישט וויכטיגען, און פיעל,
זעהר פיעל פון אונז מחמת נויט און
ליידען, שעהמען זיך צו ווענדען זייער
בליק צום אלטען, פערזאכטען דעם איי-
גענעם טאטען און די ווערק פון די
פריהערדיגע איז ביי זיי א קינדער-
שפיעל, זיי האלטען נור, פון מאטער-
יעלען לעבען, דאמיט האט אויך ליי-
דער, די גייסטיגע שמחה פון סיום-
התורה, בעקומען א שרייעריג פנים.
דאס לעבען האט אונז מיט געוואלד
אנגעריסען פונ'ם רוחניות, מען לערנט
שוין גישט ווי א מאגא, די בתי-מדרשים,
זענען פונט און חרוב, ישיבות, זעהר
וועניג, בעלנים אויף תורה זענען זעל-
טען.

אזוי איז ביי אונז געבליבען איצט
דער זמן-שמחתנו און א נאטירליכען
אויסווערען און און גייסטיגע שמחה!
פרעהען זיך באמת, פיהלען א שמחה
מיט'ן גאנצען הארץ, קען נור א גע-
זונטער, א קראנקער אבער, בעת ער
איז קראנק אויף אלע זיינע גלידער,
קען זיך נישט פרעהען קראנק איז
אונזער פאלק, צווייטען אויף פערשי-
דענע פארטייען, וואס שטרעבען איינע
די צווייטע צו פערניכטען און פער-
שלינגען. פרעמדע דרכים און טעא-
יעס, פינדליכע טראדיציעס, פער'סמ'ען
אונזערע נשמות. דאס יונגע דור שפייזט
זיך מיט אונזלעכע שפייזען, וועלכע פער-
ווישען פון זיין פנים דעם גאנצען צלם
אלקים, מען טראכט אויס בלוט-בלום
לם איינער אויפ'ן צווייטען, פון קדוב
וויקחתם לכם משלכם, האלטען מיר
נישט, מיר ווילען נור דאס פרעמדע,
דאס שערליכע.

די קראנקהייט אונזערע נויטיגט זיך
אין א באלדיגע רפואה, דאס קאן אבער
נור קומען דורך זיך אליין, דורכ'ן שע-
צן אונזערע אייגענע ווערטען, צוריק-
צוקעהרען זיך צו אונזער מקור, פון
וועלכען אונזערע עלטערן האבען גע-
שעצט.

דער תלמוד דערצעהלט אונז: אז
אינ'ם פערצייטיגן סוכות האבען אונ-
זער עלטערן מקריב געווען יענע ציג
קרבות פאר'ן שלום פון אלע פולקער.
אבער די קרבות האבען מיר מקריב
געווען אויף אונזער מופת, אין אונזער
בית-המקדש, טאר זייער אשכול, קיינ-
מאל האבען מיר אבער נישט מקריב
געווען קרבות אויף אנדערע מופתות,
אין א דערע בתי-המקדש פאר אונזער
שלום. מיר האבען קיין מאל נישט
געשטרעבט, אז אנדערע זאלען אונז
געווערען, מיר האבען נור געשטרעבט
צו אייגענעם, אז די גרויסע קרבות,
וואס דאס יודישע פאלק איז מקריב
פאר אנדערע זאל געפאפערט ווערען
אויף אונזער מופת, אין אונזער בית-
המקדש. מיר מוזען איינפלאנצען אין
אונזער יונגען אונטערזאכענדיג דור,
וואס בעוואוסטזיין, אז זיי זענען פרות
פונ'ם אלטען בוים, וואס האט גע-
שפייזט די גאנצע וועלט מיט זיין קול-
טור און וויסענשאפט און נאך יעצט
קוויקט זיך די וועלט פון זיינע בלומען

טאג זענען פערהאן, אויסער די צוויי
ביבליאטעקען ביי די האנווערקער און
פליינענדיגער (פערקא יאסעלעוויטש'ס
(9) - צוויי גרויסע ביבליאטעקען: דאס
איז די „קולטור-ליגע" און די אלגע-
מיינע ארבייטער-ביבליאטעק.
האט זיך די „קולטור-ליגע" גענומען
א לאקאל אין דער ערשטער אלעע 12,
אין צענטער שטאדט אין די אלגעמיינע
ארבייטער-ביבליאטעק האט זיך ווייטער
געפינען אויף דער קרוטקע גאס. היות
אבער זי מענטשען האבען לייעב זיך צו
לעבען בעקוועהם, האט די „קולטור-
ליגע" געהאט מעהר לעזער, ווייל זי
האט איהר ביבליאטעק אין צענטער
שטאדט, האט די אלגעמיינע ארבייטער-בי-
בליאטעק איינגענומען, אז זי פערלירט
לעזער, האט זי לאין ברייה זיך אויך
גענומען א לאקאל אין דער ערשטער
אלעע און יעצט וועט מען זעהען, אז
די „קונים" זאלען אויך האבען בע-
קוועה און נישט דארפן קריכען אויף
דער קרוטקע גאס.

ווי איהר זעהט איז אפילו ביי קול-
טור אויך קאנקורענץ, אוי, די ביטערע
קאנקורענץ נעבד'ן...

מיט דעם אספאלט נעמט נישט קיין
סוף.

דער אספאלט איז א'נערפינדונג פון
דער נייער טעכניק. אט וועט מען אויס-

אייזיק רעמבא

מ. מ. הנצי"ב בבית תרומפלדור בפולנה.

פאר די קעמפער און בויער.

שער כבוד און אזוי ווי די אמאליגע
קנאים האבען געליטען פאר אראביי-
סען דעם רוימישען אדלער פון ירו-
שלים'ער טויער, אזוי ווערט דער
בית"ר'י געמשפ'ט פאר אראבויסען די
היטלעריסטישע פאָהן פון דייטשען
קאנסולאט אין ירושלים. צוליבע זיין
טרייען פאטריאטיזם האבען יודישע
הענד פערמאכט פאר'ן בית"ר זי טוי-
ערען פון ארץ-ישראל. דער גאנצער
וועג פון ברית תרומפלדור איז א מאר-
טיראלאגיש-קייט. אבער העלדיש און
מוטיג געהט די 70 טויזענד-קעפיגע
יוגענד-מחנה פון בית"ר איהר וועג
פאראויס. אונזערע קאנען עקשנות-
דיג שאפט זי נייע ווערטען אינ'ם יו-
דענטום, ברענגט אריין דעם בעגריף
פון דיסציפלין און ארדנונג אין אונזער
לעבען, ערצייגט א דור פון העברעער,
קעמפער פאר יודישער מלוכה, גרייט
צו די יוגענד צו קענען פערמיידען
דאס לעבען און כבוד פון יודען אין
דער גאנצער וועלט, איז מכשיר פאכ-
מענער פאר דער נייער יודישער אינ-
דוסטריע און לאנדווירטשאפט אין דעם
פאטערלאנד און בענייט צוריק די
אלטע טראדיציע פון די בויער פון
בית-שני, ווי אין די אייזען פון עורא-
און נחמיה: ביד האחת האת - ובשניה
השלח (אין איין האנד דער רידעל -
און אין דער צווייטער - די שווערד).
א ריווע-ווערק האט ברית תרומפל-
דור געשאפען אין איהר קירצען עק-
זיסטענץ-פעריאד, מיט וועלכען עס
שטאלצירט דאט גאנצע פאלק און פאר
וועלכען געזענר און שונאים האבען
רעספעקט.

אבער ווער האט געהאלפען בית"ר
אין איהר ארבייט? שטיל, בצנעה'דיג,
און תקציבים און און א שטיצע פון
דער זיט און אויפגעשטעלט געווארען
פאר אייערע אויגען א גראנדיעזער
בילד, וואס מאכט פרעהען פריינד און
פערשאפט קנאה גענער.

זעלטען ווען ווענדעט זיך בית"ר
צו דער יודישער בעפעלקערונג נאך
הילף. מיט אייגענע אריימע כחות בע-
פאסטונג זי איהר עקזיסטענץ, און
אויב זי ווענדעט זיך איצט צו דער
יודישער גאנצער בעפעלקערונג מיט
א הילף-רוף, כדי איהר צו ערמעגליכען
דארכצופיהרען איהר פרוכטבארע טע-
טיגקייט. דאן, ווען זי איז ארומגערי-
געלט פון אלע זייטען מיט גענער און
שונאים, וועט געוויס דער גאנצער
טייל פון פוילישען יודענטום מיט ליבע
און סימפאטיע אפגעטופען.

דאס גאנצער אלע יודענטום איז שול-
דיג איהר יוגענד א חוב: איצט האט
זי די מעגליכקייט איהם צו רעגולירען
דורכ'ן קון בית"ר.

זי וועט איהם געוויס בעזעהלען.

געווען מיט דער טרופע פון קדיש-כאש.
לעצטענס אבער האט זיך אין טשענס-
טאכאד א געמאכט אזוי, אז ס'איז ניש-
טא וואו צו שפיעלען יודיש טעאטער.
קיין ספעציעלער זאל צו פערדינגען
אויף טעאטער איז נישטא. די קינעמא-
טאגראפען הייסען זיך בעגליטען, אזוי,
אז ס'איז נישט מעגליך. בעזונדער ווי-
לען זיי אויך נישט פערדינגען צו יע-
דער צייט צו שפילען. בלייבט דער
אינציגער זאל פון „מכבי" - איז ווי-
דער מצד דער מאכט נישט ערלויבט
דארט צו שפיעלען.
די טרופע פון קדיש-כאש האט זיך
שוין עטליכע מאל געוואנדען צום הי-
גען אימפרעסאריא ה' עפשטיין, ווי
אויך צו אונז אין רעדאקציע, זיי צוגע-
בען די מעגליכקייט ביי אונז צו שפי-
לען. אלע בעמיהונגען האבען זיך אבער
געענדיגט מיט גארנישט. אויך האבען
אנדערע יודישע טרופעס געוואלט קומען
אויף יום טוב, נאך ווידער דאס זעלבע,
אזוי, אז גאנץ יום-טוב וועט דאס יודי-
שע טשענסטאכאד בלייבען און יודיש
טעאטער, און די איינציגע פערזוויילונג
וועלען זיין די קינא'ס. עווענטועל דאס
פויילישע טעאטער. יעדענפאלס קיין יו-
דיש ווארט וועט נישט געהערט ווערען.
טשענסטאכאד, א שטאדט מיט 30
טויזענד יודען, שעהן זעהסט אויס.

לויזתן

היינט דארף מען שוין נישט דער-
צעהלען דער יודישער געזעלשאפט,
וואס ברית תרומפלדור איז און וועלכע
זענען איהרע ציעלען. איבער'ן גאנצען
שטח פון דער פוילישער רעפובליק איז
נישטא קיין איין ווינקעל, וואו עס זאל
זיך נישט געפונען קיין אבצווייגונג פון
דער ארגאניזאציע.

אומעטום טרעפט איהר היינט אן
אט די דאזיגע מוטיגע יוגענלייט און
און בראווע מילדעך אין ברוינע מונ-
דירען. ביי יעדער בעדראהטער פאזי-
ציע פון יודישען לעבען אין גלות און
אין ארץ-ישראל זענען זיי די ערשטע,
אבערגעגעבענע, טרייע, לייסטונגס-
גרייטע, ווייל אזא ערציהונג האבען זיי
בעקומען: איבער אלץ און אלעמען די
טובה פון פאלק און דאס וואויל פון
לאנד. זיי פערשטעהען, אז אויף זיי-
ערע פלייגער איז ארויסגעלעבט געווא-
רען א הייליגער און פערזאנלעכע-
כער יאך: צו זיין אויפטרעטער פון
וועג פון גאנצען פאלק.

מיט זייער געוונד און לעבען זענען
זיי מקיים די מצוה פון פיאנירטום.
וויפיל לייזט זיך נישט אן דער יונ-
געראמן פון ברית תרומפלדור פאר זיין
ציוניזם. אין די אויגען פון דער ברי-
טישער אראבא פילישער אדמיניסטרא-
ציע איז ער א שווער פון רוה, פאר
וועלען אויפריכטען די יודישע מלוכה-
געהט ער אין תפיסה. דער בית"ר קען
נישט צוועהען, ווי אין דער הייליגער
ירושלים ווערט פערשוועכט דער יודי-

און בלעטער, אפילו פון די פערוועל-
קע און פערשימפענע.

אונזער יוגענד דארף וויסען: אז אויף
איהם ליגט דער חוב מיטצוהעלען
בוינע דעם „סוכות דוד הנפולת" און דאן
אין גלות איז יעדע פרישה חומש, יע-
דער פרק נביאים, תלמוד, יודישע היס-
טאריע און העברעאיש, וואס זיי לער-
נען, זענען ברעטער צו אונזער סופה,
שטריק אין נעגעל צו האמערען און
פערשטארקען אונזער צייטווייליגען בנין
אין גלות. דאס וועט ווירקען, אז מיר
זאלען קומען שווער און אונזער היס-
טארישער היים אריין. צו קענען לעבען
א פערברודערט געזונד לעבען אויף
אייגענער ערר. דאמאלס וועט ווידער
מעהר פאר אלעמען וועקען שטוינונג
דער וואונדערליכער אמאליגער שמחת-
תורה. די איבערמעגליכע פרייד, דער
נאך נישט אויסגעפארשטער און נאך
נישט בעוועגטער ריקור פון א פאלק
מיט דער שכנה. מיר וועלען דאמאלס
אין פריידען דערמאנען: אז מיר האבען
צוויי טויזענד יאהר, אין א גלות מדבר
געוואנדערט און אומעטום נור! געהאט
א דירת עראי.

ערשט דאמאלס וועט ווידער דער
יום-טוב ווערען אונזער אמת'ער זמן-
שמחתנו.

פלאסטערען די גאסען מיט אספאלט
און א סוף וועט מען נישט דארפן
אלע מינוט ברוקירען און איבערהויפט
פערמייטער דער אספאלט דעם שטויב
און נאך אונזלעכע מעלות.

ווייזט זיך אבער ארויס, אז מיט'ן
אספאלט איז א גרעסער צרה, ווי מיט
א געווענהליכען ברוק. דו בעווייזט
נאך נישט פערטיג צו ווערען מיט'ן
פערריכטען, פאלט שוין אריין לעבעדי-
גע לעכער און דו מוזט שוין פערריכ-
טען. אזוי האלט מען אין איין ארביי-
טען דעם אספאלט.

אט האט מען ערשט נישט לאנג ווי-
דער די ערשטע אלעע אויסגעשטעלט מיט
אספאלט און איידער מען האט נאך
געהאלטען ביים עק אלעע, איז שוין
דער אנהויב געווען צויראפאט, אזוי,
אז מען האט ווידער געדארפט אנהוי-
בען פון דאס ניי אויסצושטיטען דעם
אספאלט.

אזוי האלט מען אין איין ארבייטען
דעם אספאלט, אז עס נעמט גאר קיין
סוף נישט.

שעהן זעהסטו אויס, טשענסטאכאד
געווען צייטען, ווען אין טשענסטא-
כאד איז געווען א מטאבילע טרופע,
וואס האט געשפיעלט טעאטער גאנצע
יאהרען, ווי דאס איז געווען מיט דער
טרופע פון ארטיסט ביאלאקאויטש,
אדער צו עטליכע חדשים, ווי דאס איז

ווייזלונער נייעס.

אימפאזאנטע פייערונג ביי דער „עקיבא“.

די יוגענד-ארגאניזאציע „עקיבא“ האט שבת נאכט, אין איהר לאקאל ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, פייערליך אדורכגעפיהרט דעם אקט פון איבערגעבען די קבוצות זייערע פעהנדלעך. צו דער פייערונג זענען געקומען איינגעלאדענע ציונים און עלטערן.

די פייערונג עפענט דער אינסטרוקטאר א. שלימער, וועלכער רעדט מעניא דיומא. נאכדעם ווי עס ווערען געזינגען די „התקוה“ און „תחוקה“ און אונגענומען דער געהערדיג-ראש פארט, קומט פאר דאס איבערגעבען די פעהנדלעך די קבוצות, מיט וואס עס ווערט בעהערט דער פרעזעס יעקב שאץ, וועלכער האלט ביי דער געלע-גענהייט א רעדע, אויסדריקענדיג צו-פרידנהייט פון דער שנעלער ענט-וויקלונג פון „עקיבא“, אין וועלכער ער זעהט די גאנצעלע פון דעם ריינעם ציוניסטישען אידעאל. ער ווענדעט זיך צו די קינדער, זאגענדיג: ווען מיר זענען נאך געווען יונג, זענען מיר געווען געווען אין דער גליקליכער לאגע, וואס איהר היינט. מיר האבען ראמאלס גע-ארבייט פאר'ן ציוניזם, וועלכער איז געווען ווי א פאנטאזיע, אגאוסאפיע. ארץ-ישראל איז געווען וויס און פוסט און מען איז געווען אין גלות ארומגע-רינגעלט פון אפליכט, וועלכע האבען אונז נישט געוואלט פערשטען. פאר אייך אבער עסעה א לעבעדיג ארץ-ישראל און א שטיק פערוויקליכער ציוניזם, מיר זענען געווען די „הזרעים בדמעה“, וואס האבען געזייעט מיט טרעהערן, זייט איהר די פארטעזונג פון ציוניסטישען אונגאנאר, פון ריי-נעם הערצליאנישען ציוניזם. וועלכער שטרעבט, אז אלע יידען, און אונטער-שיד זאלען „ברנה יקצור“, מיט פרייד שניידען די פרוכט, וואס מיר האבען פאר איהם פערזייעט.

עס בעקומען פעהנדלעך: די קבוצה „אביב“ מיט איהר ראש מאניא זעל-קאוויטש, די קבוצה „בר כבא“ מיט איהר ראש א. שלימער, די קבוצה „ירדן“ — רוסא זעלעקאוויטש און „פתח תקוה“ מיט איהר ראש פ.ל. יאדוואלעוואוויטש.

עס קומען דאן פאר געזאנגען אין דעקלאמאציעס, אין וועלכע עס צייכ-נען זיך אויס: הינדא ראפאפארט און פעלא ליפשיץ, וועלכע האבען שעהן דעקלאמירט. נאכדעם ווי עס קומט פאר דאס לע-זען די לעבעדיגע צייטונג דורך פ.ל. יאדוואלעוואוויטש, וועלכע ווייזט זיך ארויס צו זיין די צווייטע האנד פון אינסטרוקטאר און נאכדעם ווי עס קומט פאר שעהנע העברעאישע געזא-גען, ענדיגט זיך די פייערונג מיט עט-ליכע הויך-טאנצען.

פון א חתונה — אין קבר אריין.

אין ווייזלונער שפיטאל איז געשטאר-בען פון די וואונדען דער 28-יעהריגער סטאניסלאוו נאפיעראלסקי, וועלכער האט אין דארף קאנטי בעקומען א מתנת יד מיט א מעסער, אויף א חתונה, בעת וועלכער עס איז צווישען די געסט אויסגעבראכען א געשלעכט אויף מעסערס.

געשאפטען זיך די ארגאניזאציע „הבונה“ אין וויעלון.

א דאנק דער אינציאטיוו פון „הת-אחדות“ אין וויעלון ווערט געשאפט די ארג. „הבונה“, וועלכע האט די אויפגאבע אריינצונעמען מיטגלידער פון 25 יאהר אן פאמילייט, וואס האבען נישט די מעגליכקייטען צו פארהערן אויף „הכשרה“, כדי זיי צו עצההען גייסטיג אין אירעאלאגישען וועג פון ארבייטענדיג ארץ-ישראל און זיי דער-נאך ערמעגליכען עולה צו זיין קיין ארץ-ישראל.

איינשרייבונגען קומען פאר יעדען טאג אין לאקאל פון „התאחדות“ (נא-רוטאוויטשא 13) פון 9-8 אונטער.

א פארמאל אין ציריך „אפאלא“. בעת דער לעצטער פארשטעלונג פון ציריך „אפאלא“ איז ווייזלונג אקרא-

באטישע שטיק, אראבעפאלען פון א טראפע פון 15 מעטער דער 28-יעהרי-גער אקראבאט פרידעריק ליפניסקי, וועלכער האט זיך צובראכען א ריפ. ליפניסקי איז אבערספיהרט געווארען אין שטאטישען שפיטאל.

אנגעלעגט די רעפערמען פון דר. גאטליעב און רעד. העפטמאן.

צוליב טעכנישע סיבות איז דאס אהערקומען פון דר. גאטליעב און רעד. העפטמאן אונגעלעגט געווארען אויף נאך יום טוב. די טיפוס-עפידעמיע פערשפרייט זיך. דער ביולעטין פון דער ווייזלונער סאניטאר-מאכט פון דער לעצטער וואך ווייזט, אז עס געפונען זיך אין וויי-לונער שפיטאל 30 קראנקע אויף בויך-טיפוס (פער. וואך 25), אויסער וואס עס געפינען זיך א סך קראנקע פרויזאט. דאס בעווייזט, אז די קראנקהייט האט אנגענומען ערנסטע פארמען.

די סאניטארע מאכט האט דעריבער ארויסגעגעבען א רייע אנווייזונגען ווי צו פעהרען די פערשפרייטונג פון דער קראנקהייט: נישט צו עסען נישט-אבערשייט אויבסט, נישט טרינקען נאך אויבסט קיין וואסער, זיך וואשען פאר יעדען עסען די הענד און.

אויסגעמיטען א שרפה.

צוליב דער דונקעלהייט פון טאג און צוליב דעם, וואס ס'איז נישט געווען קיין עלעקטרישער שטראם, האט לאונדיק מאריק קורלאנד פרייטאג פריה אין זיין גאלאנטעריי-געשעפט פער-לייגט און אנגעצינדען א בליץ-לאמפ אויף גאסט.

פלייצלונג האט זיך די ברענעדיגע לאמפ אבערריסען און אראבעפאלען אויף דער פאדלאגע. אויגענבליק הא-בען אנגעהויבען זעצען שרעקליכע פיר-ער-פלאמען פון אנגעצינדענעם און אויסגעגעבענעם גאסט. א דאנק דער שנעלער אריינשטאציע פון ה' קורלאנד, וועלכער האט די ברענענדיגע לאמפ ארויסגעווארפען אויף דער גאס און מיט פלעטען דערשטיקט דאס פייער אויף דער פאדלאגע, איז ער ניצול געווארען פון א שרפה מיט שווערע פאלגען, זייענדיג אבערקומען מיט לייכ-טע וואונדען אויף די הענד.

וידער פינמטער — דאסמאל נישט צוליב דער שולד פון דער עלעק-טראווייט.

די עלעקטראווייט ציהט איהר גע-ברויך פון וואסער פון קוואל פון שפי-טאל-גארטען, פון וואנען עס געהט א וואסער-פלוס דורך דער פאסעסיע פון דער ברויעריי פון מאש'ן צו דער עלעקטראווייט צו.

לעצטענס איז געגאנגען מאש און פערשטעלט דעם צופלוס. די עלעק-טראווייט איז געבליבען און וואסער, צוליב וואס זי האט געמוזט אפשטע-לען איין מאשין און די נאסען פון דער שטאט זענען געבליבען נישט בעלויכטען.

מאש וויל דערפאר אומזיסט ליכט פון דער עלעקטראווייט. עס איז אבער א פראגע צו די אדמיניסטראטיווע מאכט וועט איהם נישט צווינגען דעם טראגזיט פון וואסער דורך זיין טערי-טאריזם אדורכצולאזען.

מען וויל מאכען דעם ספארט-פארק יודען-ריין.

אין נייעם פארק אויף דער טראווי-סקא גאס ווייזט זיך א טענדענץ נישט אריינצולאזען יודען צו געניסען פון פארק, אז ער זאל בלייבען יודען-ריין. אזוי זענען פארגעקומען עטליכע פאלען פון פערשטענען יודען און זא-גאר פון אגניסען מיט וואסער שפאצ-רענדע יודישע פרויען.

געניידיגט די ארבייטער פון די קאל-אייזען אין רודניא.

צוליב דעם ענדיגען זיך פון סעזאן האט די דירעקציע פון די קאל-אייזען „וואפנארד“ אין רודניק געקנידיגט 135 ארבייטער. אויב ס'וועלען נישט אגני-מען קיין נייע בעשטעלונגען אויף קאל-בייז 6 טען אקטאבער וועלען די קאל-אייזען שוין אבערשטעלט ווערען אויס'ן ווינטער-סעזאן.

ששענסטאכאווער נייעס.

פייערליכער חנוכה = הבית פון נייעס קהלה = לאקאל.

מוצאי יום-טוב איז פארגעקומען דער חנוכה-הבית פון נייעס קהלה-לאקאל (אלע 10).

צו דער פייערונג זענען געקומען א רייע דאזערס, דער ראבינאט מיט'ן רב ר' נחום אש אין דער שפיץ, ווי אויך פערטערטער פון דער היגער יודי-שער פרעסע, די ציוניסטישע קהלה-פארשטעהער זענען צו דער פייערונג נישט געקומען.

פרעזעס ראזענבערג עפענט די פיי-ערונג מיט א פאר ווארימע ווערטער, צווישען אנדערעס זאגט ער, אז פונקט מיט צוויי יאהר צוריק האט די נייע קהלה פערזאנלעכע איבערגענומען די גייטונג און די איינציגע אויפגאבע איז געווען צו סאנירען די ווייטשעס און איינפיהרען ארגונג. אויף וויפילע ס'האט זיך געלאזט, האט מען אלץ געהאן. לידער איז אבער די לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אזעל-כע, אז ס'איז שווער, זעהר שווער ממשורדיג'עס אויפצוהאן, דאך אין די ראהען פון דער מעגליכקייט, ריקט זיך די ארבייט פאראויס.

מיט פרייד מוז מען קאנסטאטירען דעם פאקט — זאגט ווייטער פרעזעס ראזענבערג — וואס די קהלה האט בע-קומען א נייעם, אנשטענדיגען לאקאל, אין א גוטען פונקט און לויט זי אויס-רעכנונג פון דער קהלה פערזאנלעכע, וועט דער לאקאל, וועלכער איז אין יעדער הינזיכט בעסער און בעקוועמער פון אלטען לאקאל, קאסטען מיט 600 זל. א יאהר ווייניגער דירה געלד. ער האפט אויך, אז אין נייעם לאקאל וועט זיך אנהויבען א פרידליכע ארבייט לטובת דער היגער יודישער בעפעלקע-ר.

דער נייער קהלה-לאקאל איז הערליך איינגעארדענט און מאכט דעם איינדרוק פון א געווענליכען אייראפעאישער אינסטיטוציע. ס'זענען אויך רעזערוירט עטליכע גרויסע צימערן פאר'ן לאקאל פון דער חברא קדישא, וועלכע וועט שוין אין די נאנהאטע טעג זיך ארי-בערעהען אין דער קהלה.

ישמחת בחגך!

וויסנטו האבען פעהליכע ימים - טובים? גערענק צו קויפען א לאם

צו דער 1-טער קלאס פון דער 21-טער מלוכה - לאטעריע אין דער בעקאנטער גליקליכער קאלעקטור

J. WEKSLER

ALEJA 6.

דער מעסער-שטעכער מארקאווסקי פער-משפט דורכצו אפלאציע-גערעכט אין ווארשא אויף 1 יאהר תפיסה.

אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווארשאווער אפלאציע-גערעכט, וואו זיין פראצעס איז פארגעקומען פערגאנגענעס מאנאטאג. דעם פער'משפט'ען האט פערטיידיגט אדו. באראווסקי, די צוויילע תביעה אין דער הויך פון 420 זל. האט אונ-אלעמען איז נאך גוט אין זכרון דער כלינגאנישער אנפאל פון ענדעקישען מעסער-שטעכער פלאריאן מארקאווסקי, וועלכער האט מיט א מעסער שווער פערוואונדעט דעם יודישען מיטארביי-טער פון „סלאווא“, דוד אלטמאן. מאר-קאווסקי איז דאן דורך דעם היגען קרייז-גערעכט פער'משפט געווארען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה. ער האט אבער געגען דעם אויטילי אפערירט צום ווא

בעקאנטמאכונג
דעם 1 שערפיען ד. י. איז געעפנט געווארן
הירט-סקלאר פון **מאכונגען**
פארבונדן פון **מאלעו-ארטיקלען**
S. GOSTYŃSKI
Częstochowa, Piłsudskiego 29, tel. 10-45
אין עמפעהלט אלע סחורות
צו גענויע פארקויפן פרייערע.

LOS I-aj klasy po 10 zł. za ćwiartkę
poleca
SŁYNNĄ z wielu WIĘKSZYCH WYGRANYCH
KOLEKTURĄ
ANTONIEGO EGERA, Częstochowa
ALEJA I-sza № 14. Telefon 14-41.
Na prowincję wysyła się zaraz po otrzy-
maniu wpłaty na P. K. O. № 140.196.

SZKOŁA KOEDUKACYJNA i PRZEDSZKOLE
z prawami szkół państwowych
ZOFJI WAJNSZTOKÓWNY
w Częstochowie, Aleja 20, telef. 10-78.

zawiadamia, że egzaminy do wszystkich klas systemem lekcyjnym trwają. — Lokal szkolny znacznie rozszerzony. — Przedszkole przeniesione do nowego lokalu. — Podczas pogód lekcje w ogródku szkolnym. — Do przedszkola przyjmuje się dzieci od lat 3-4. — Kancelarja czynna codziennie od 11—13 i 16—18. UWAGA: Dla niezamożnych ULGI w OPŁACIE CZESNEGO

Zatwierdzone przez Ministerstwo W. R. i O. P. za № 2090/218
Roczne kursy handlowe i półroczne buchalteryjne
z uwzględnieniem nauki o skarbowości pod kierown. **R. GERMAN-SZUMACHEROWEJ** na rok szkolny 1934-35 przyjmowanie zapisów kandydatów (ek).
Kończącym wydaje się świadectwa.
Słuchaczom po ukończeniu Kursów z wynikiem dobrym zapew-
nia się praktykę. KANCELARJA: ul. DĄBROWSKIEGO № 11
mieszk. 5, front, II-gie piętro, telef. 22-75.
SŁUCHACZOM PRZYSŁUGUJĄ ZNIŻKI KOLEJOWE.
Tamże I-sza szkoła pisanja na maszynach.

ZIOLA Z GÓR HARCU
D-ra LAUERA
הי חלקם באריסטוסטס דאקטוירים האבן סעסונע
שטעטלעך 75% מרנאמדייטן אנשטייטן
צוליב אבסטרומאציע.
א קראנקער מאן איז די היכעסטע סיבה פון
שטעטלעך פון קראנקהייטן. — פאראומריקע דאס
בלום און שטעטלעך שטאף-העקסלעך.
ZIOLA Z GÓR HARCU
D-ra LAUERA
הי עס האבן סעסונעשטעטלעך די היכעסטע דאק-
טוירים. זענען אן אידעאל מיט פאר גענוגט מאכן
דעם מאן, באזייען אבסטרומאציע. זענען א ליכט
היכעסטע דאס פארליכטערן די אויסזאג
פון די פארדיאנע-ארגאנען, פארשטארקן דעם
ארגאניזם און העקן דעם אפגעשטעטן.
ZIOLA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA
פארשיידענע די לייזן פון לעבער, נירן, גאלדזשענע,
העסאריי-לייזן, רעמאטאזיס, און
ארטריטאזיס.
די פרייז פון א שטעטלעך 1.50, 2.50, 3.50.
א דאבל-שטעטלעך 5.00.
צו פאקטען אין אפטיילן און שטעטלעך-לייזן.

„ATLANTIC” Kino „EDEN”
אגראדאווה 14.

מאריס שווארץ
גרעסטע שאפונג, גערעדט און געזונגען
אין יידיש
Od wieczora do północy
זיכור
פערבינדען מיט א פראכטפולער רעוויז.
טויזענדער טענצערניס, אויסשטאונג.
הויפט-ראל-נייער פענאמענאלער סטאר
קארל פריסמאן
שבת און זונטאג האלב 1 מיטאג
לעצטער די גאלאווילעוו
אנא אפער, אסקאר בערג.

PROSZKI
„KOWALSKINA”
STOSUJE SIĘ
PRZY UPORCZYWYCH
BÓLACH GŁOWY
KONIECZNIE ZE ZNAKIEM
„SERCE W DIERZCIENIU”
FABRYKA CHEM-FARMAC, A.K. KOWALSKI, WARSZAWA

מאטלעך, דיר, פלאדאווסקי, קהלה-פרע-
זעס ראזענבערג, אדון, באגאבאוויטש,
ריכטער טרושטינסקי א. א.
די פראפאגאנדע-קאמיסע בעשטעהט
פון: פאדאנס, לאנגע, ה' מענדל אש,
פראפ. סטאלע און פארשטעהער פון דער
אריינער פרעסע.
הויך דעם זענען נאך געשאפן גע-
ווארען א אימפרעסע קאמיסע, פינאנץ-
קאמיסע און אגאריניסטראטיווע קא-
מיסע.
אין אלגעמינע שטריכען איז אויך
פערשטעטלעך געווארען דער פראגאנדע-
פון דער „וואך”, וועלכע וועט זיך
אנהויבען מיט א ריזיגען פראפאגאנדע-
צוג פון שול-קינדער, וואס וועט פאר-
קומען זונטאג, דעם 30 ד. ח. צווישען
1 און 2 נאכמיטאג.

דער פלעביאציע אין סארגעביט.
דער אלוועלטליכער עקזעקוטיוו קא-
מיסעט פון ברית הצה"ר אין פאריז
האט פערשלאסען אונטערצונעמען אג-
קאציע פון א גרויסע פאליטישע וויכ-
טיגקייט: עס האנדעלט זיך וועגען
דעם פלעביאציע, וואס וועט אין קור-
צען אדורכגעפיהרט ווערען, כדי פער-
צושטעלען, צו וועמען דער סארג-
געביט זאל געהערען און וועגען דער
סכנה פון אנווענדען דעם אריינער-פא-
ראגראף.

אין צוזאמענהאנג דערמיט וועט
דינסטאג 4 א זייער נאכט. פארקומען
אין לאקאל פון ברית הצה"ר, אלע
וואלנאשטי 3,5, א מיטינג, געווי-
מעט דעם סארג-געביט, אויך וועלכען
עס וועט ווערען אויפגעקלערט די
סכנה, וואס דאס די יודען, גלייכ-
צייטיג וועט ארויסגעשיקט ווערען צום
פערלער-בונד א מעמאראנדום, וועלכער
פאדערט אין פאל ווען דאס סארג-גע-
ביט וועט איבערגעהן צו דייטשלאנד,
זאל זיך דייטשלאנד פערפליכטען צו
פערזיכערען די יודען פון סארג-געביט
אינטערנאציאנאלע מינדערהייט-שויך.

יצונג פון ביראט.
פער. דינסטאג איז אין מאגיסטראט,
אונטערן פארויך פון פערזידענט מאצ-
קעוויטש, פארגעקומען א יצונג פון
ביראט ביי דער צייטווייליגער שטאדט-
פערזונאלטונג.

דער וויכטיגסטער פון די ענינים,
וואס האבן זיך געפונען אויפ'ן טאג-
ארגונג, איז געווען דער ענין פון דער
שטאדטישער אויטאבוסען-קאמניקאציע,
וועלכע געפונט זיך איצט אין די הענד
פון דער פערזונלעכער געזעלשאפט
„סיטראען”. די דאזיגע פירמע האט אין
משך פון די לעצטע 6 חדשים געזאכט
פון א טיפונגען אין דער פארג-
אומקעהען דער געזעלשאפט דעם אב-
צאהל פאר וואסער און דירה-נעלד פאר
די גארזשען. די דאזיגע סובווענץ האט
דרוקט זיך אויס אין דער סומע פון 750
ז. חודשליך. אזוי ווי דער בערלין
האט זיך געענדיגט, האט די דירעקציע
פון דער אויטאבוסען געזעלשאפט גע-
בעטען, אז מען זאל זיי ווייטער אויס-
צאהלען די סובווענץ.

נאך א קורצער דיסקוסיע האט דער
ביראט בעשלאסען דעם ענין צו נעמען
אין בעטראכט און ס'איז בעשטימט
געווארען א ספעציעלע קאמיסע פון 3
פערזאנען, אין וועלכער עס זענען אריי-
נען: קאפליצקי, אדון, באגאבאוויטש
און ווירעא. די דאזיגע קאמיסע וועט
די זאך אויספארשען און דאן צושטעלען
א בעריכט דעם ביראט.

**צוריקגעקומען פון קאנצענטראציע-
לאגער אין קארטו-בערעזא.**

צוזאמען מיט דער גרופע ארעסטאנ-
טען, וואס זענען בעפרייט געווארען
פאר'ן טערמין פון איזאלאציע-לאגער
אין קארטו-בערעזא, איז צוריקגעקומען
נאך טשענסטאכאוו דער מיטגליד פון
דער ענדעקישער פארטיי אגאנסטאז
קלאמא פון זאוואדזיע. קלאמא האט זיך
געפונען אין בערעזא איבער 2 חדשים.

Kino „LUNA”
היינט — וועלטער שעהער פילם
**I cóż dalej
szary człowieku?**
פרטים — אין די אפטיילען.

**קאנטראלירט אייער וואהל-רעכט צו
דער האנדעלס-קאמער.**

אין קורצען וועלען פארקומען אויפ'ן
שטח פון דער גאנצער קעלצער וואי-
וואדוואו וואהלען צו דער אינדוסטריע
און האנדעלס-קאמער אין סאסאוויץ.
אין צוזאמענהאנג דערמיט איז שוין
בעשטימט געווארען דער צוזאמענשטעל
פון דער אריינער וואהל-קאמיסע, אין
וועלכער ס'זענען אריין ה"ה מאגריצי
נייפערד, ראמאן מארקאוויטש, יערושי
בארקאוויטש, דזשענסטאלאווסקי און נא-
וויצקי. אלס פארזיצער פון דער היגער
וואהל-קאמיסע צו דער האנדעלס-קאמער
איז געוועהלט געווארען ה' מאגריצי
נייפערד.

די וואהל-קאמיסע אמיטירט אין לא-
קאל פון פוילישען סוחרים פראיי-
(3-טע אלע 46), וואס עס זענען שוין
ארויסגעלעגט געווארען צום אדורכ-
קען די ליסטעס פון די וואהל-בערעכ-
טיגטע, וועלכע קענען ביז'ן 10 אקטא-
בער פון 12-2 און פון 4 ביז 6 טעגליך
קומען קאנטראלירען אויב זיי געפונען
זיך אויף די וואהל-ליסטעס.

די יעניגע, וועמענס נעמען עס זענען
אדורכגעלאזט געווארען, דארפן גלייך
אריינטראגען א רעקלאמאציע אין דער
קאמיסע.

**א ישיבה „שפתי צדיק” אין
טשענסטאכאוו.**

א דאנק די בעמיהונגען פון א כפע-
ציעלען קאמיסעט מיט הרח"ג ר' העשל
יוסמאן אין שפיץ ווערט היינט געעפנט
צום נייעם זמן א ישיבה „שפתי צדיק”
אויפ'ן נאמען פון פילצער רבי זצ"ל.
וואס האט געווינט אין אונזער שטאדט.
די ישיבה וועט זיך געפונען אין א
פאסיגען לאקאל אויף ווארשאווער 23
אונטער דער אויפזיכט פון פילצער
רבי'ן שליט"א און וועט געפיהרט ווע-
רען דורך א משהיגען ראשי-ישיבה.
פאסיגע תלמידים ווערען שוין אנגע-
נומען אין לאקאל פון דער ישיבה.

אריינעל-עס-פעטס צערעס

ווערט אויסגעפרייט אינטער דער
שטרענגער השגחה פון הרב שמחה
פערנקל פון סאוווינא הינטער קראקע
און געפונט זיך אין פערקויף אין דער
אלגעמיין בעקאנטער אריינעל-פא-
קונג צו 1/4, 1/2 און 1/8 קילא מיט
דער אויפזיכט צערעס און שיכט און
צייכען פער. פערלאנגט דעריבער אויס-
דריקליך דעם אמח'ן ציערעס און גיט
אכטונג, צי איהר בעקומט דעם ריכטי-
גען צערעס. עס-פעטסען, וואס ווערען
פארקויפט נישט געצאקט אין קעסטלעך
זענען נישט דער ריכטיגער צערעס.

**פער'משפט אויף 1 יאהר ארעסט
דעם רעדאקטאר פון „גאנצעט נא-
ראדאווא”.**

אין ליפיעץ פ. י. האט דער פראק-
ראג געגענוגען צו געריכטליכער פער-
אנטווארטליכקייט דעם רעדאקטאר פון
דעם ענדעקישען העץ-בלעטעל „גאנצעט
נאראדאווא” ספעצאל קאזאקסי פאר א
גערוקטען ארטיקעל, וועלכעס האט
ענטהאלטען פאלשע ידיעות, וואס הא-
בען געקענט ארויסרופען א שטערונג
פון דער עפענטליכער רוה.
דאס שטאדטישע געריכט האט קא-
וואלסקין פער'משפט אויף 1 יאהר
תפיסה און 30 ז. געלד-שטראף.

**וואך פון דער פאחשעכע שולע
אין טשענסטאכאוו.**

לויט דער איניציאטיוו פון דער גע-
וועלשטע צו שטיצען דאס בויען פון
עפענטליכע פאחשעכע שולען וועט פון
2 ביז'ן 9-טען אקטאבער פארקומען אין
אונזער שטאדט א וואך פון דער פא-
שעכע שולע אונטער דער לאזונג:
„לאמיר בויען שולען”.

מיט עטליכע טעג צוריק איז פארנע-
קומען אונטער'ן פארויך פון שול-אי-
סעקטאר גראדזיזקי אג'ארגאניזיר-
פערזאנלעך פון קאמיסעט. אלס פארזי-
צערין פון קאמיסעט פון דער „וואך”
איז געוועהלט געווארען די פרוי פון
פערזידענט מאצקעוויטש, וויצע-פאזיצער
אינסט. גראדזיזקי און שול-לייטערין
ווינקאווסקא.
אין קאמיסעט זענען אריין: דיר.

**אג'ארימען ארבייטסלאזען האנד-
ווערקער וועט מען נישט קענען
עקסמיטירען.**

ביז איצט האט דאס געריכט נישט
געקענט ארויספראגען אפ'פאקסיסע
אורטייל אויף אואלכען, וואס האט גע-
האט א בעשייניגונג פון ארבייטס-פער-
מיטלונגס-אמט, אז ער איז ארבייטס-
לאז. פון דעם האט נישט געקענט גע-
ניסען קיין ארבייטסלאזער אריינער
האנדווערקער, ווייל ער איז נישט גע-
ווען רעגיסטרירט אין ארבייטס-פער-
מיטלונגס-אמט. לויט דער נייער פער-
ארגונג, וועט די האנדווערקער-קאמער
אויך קענען ארויסגעבען אעלכע בע-
שייניגונגען, און דער אריינער ארבייטס-
לאזער האנדווערקער, אויב עס דאס
איהם אפ'פאקסיסע, וועט דורך דער
פערמיטלונג פון זיין האנדווערקער-
פערזאנלעך זיך קענען פערשאפען פון דער
איזאבא רוסעמישעלניטשא און בעשיי-
ניגונג, אויך וועלכען דאס געריכט וועט
זיך מוזען שטיצען.

„ARGOS”
Polskie Biuro Podróży
WARSZAWA,
Agencia Częstochowa
I Aleja 2, tel 19-13
urządza tanie wycieczki:
Palestyna
Syria
Grecja
Turcja
Portugalia
Czechosłowacja
Austria
Jugosławia
Estonia
Szwecja.

**קאנטאטוראירט זיך די גמילת-חסד-
קאסע ביי דער קהלה.**

מיטוואך אויסדערנאכט איז אין קהלה-
לאקאל פארגעקומען די קאנטאטורא-
רונגס-יצונג פון דער נייער פערזונלע-
כונג פון דער גמילת חסד קאסע ביי
דער קהלה.

אלס פרעזעס איז געוועהלט געווארען
אדון. מ. קאנאסאקי, אלס וויצע פרעזעס
חיים העקסלער, קאסירער וו. זשעריקער
און סעקרעטאר. ראזענבערג.

די נייע פערזונלעכע טרעט שוין צו
צו בענייען די נעטיגקייט פון דער
גמילת-חסד-קאסע.

**די לעצטע פאפולערע פארשטעלונג
פון „וויטלי גוללארש” אין
קאמער-אל-טעאטער**

קימט פאר דינסטאג, דעם 2 אקטאבער
4 נאכמיטאג. דער סאציאלער אינהאלט
פון דער פיעטע, ווי אויך די געזעצנדע
רעזשי פון דיר. גאלל, איז די בעסטע
גאראנטיע, אז אויך אויף דער פארשע-
לונג וועלען אויספעהלען בילעטען, ווי
דאס איז געווען דער פאל מיט דער
לעצטער פארשטעלונג דעם 26 ד. ח.

עס ווערט דעריבער געבעטען, כדי
אויסצומיידען א געדראנג ביי דער קא-
סע פון טעאטער, זיך פריהער צו בע-
זארגען מיט בילעטען אין דער געז.
„קולטור-ליגע”, אלע 12 יעדען טאג
פון 11 ביז 1 א זייער פארמיטאג און
פון 4 ביז 8 אונטער.

**פערענדיגט דעם שווייך אין דער
„מעטאלורגיא”.**

דער שטרייך אין דער פאבריק „מע-
טאלורגיא”, וועלכער האט געדויערט
העכער צוויי וואכען איז ענדליך נעכטען
פערענדיגט געווארען. דינסטאג אונטער
איז געקומען צו א הסכם צווישען ביידע
צדדים. ס'זענען געהעכערט געווארען
די לוינען בלויז די ארבייטער פון דער
גיסעריי-אבטיילונג, ווי אויך די ארביי-
טער, וואס בעקומען טאג לוינען נידרי-
גער פון 3 ז. א דניובקע.